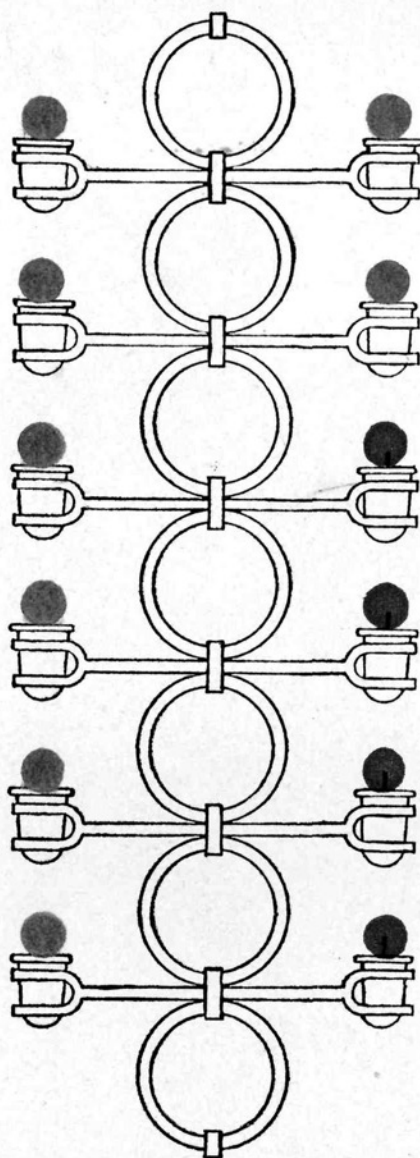

19 8 37
ŽENSKI LIST

V I G R E D

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravnništvo Masarykova cesta 12, Vzájemna zavarovalnica. Telef. št. 3519. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. Za tiskarno odgovarja Jožef Godina C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Masarykova c., 12.

VSEBINA:

Žena, družina in dr. Jeglič (N. Velikonja). — Kaj je storil dr. Jeglič za slovensko ženo (A. B.). — Zarje junijske (M. S.). — Sestra Dragica († T. Lamprecht).. — Ljudje (Magda). — Mina Jeglič roj. Tomec (N. Velikonja). — Pričakovanje (M. S.). — Družinska plača (R. Smersu). — Zavarovanje služkinj (R. Smersu). — Marjetice (M. Stepanova). — Po ženskem svetu. — Iz naših krogov. — Žena v domu.

Kako pripravimo rokopise za tisk.

Vsem sotrudnikom in sotrudnicam Vigredi v uvaževanje.

1. Prav je, da vsak, kdor ima svojemu listu ali svojim čitateljem kaj povedati, to pismeno sporoči. To je rokopis.
2. Kakor pa se za vsak resen razgovor primerno pripravimo, umirimo, zamislimo, tako je treba tega tudi za pisanje v list, da potem ne popravljamo, ne črtamo, ne zaznamujemo z vsemi mogočimi znaki, da se že sami ne spoznamo, kako pa šele urednik ali stavec v tiskarni.
3. Če ne moremo ali ne znamo takoj v čisto pisati, najprej sestavimo, prečitamo, popravljamo in šele potem prepisemo na čisto; ono prvo je koncept, to drugo pa čistopis.
4. Čistopis (pravi rokopis) za tiskarno pišemo na bel papir s črnilom ali s strojem. Ne smemo rabiti rdečila ali rdečega traku pri stroju, ker škoduje očem stavca v tiskarni.
5. Listi naj ne bodo preveliki (ne večji kot je polovica pisarniške pole) in tudi ne premajhni (ne manjši od četrte pisarniške pole). Pole je treba razrezati; ne sme se držati več listov skupaj. Vse to zaradi hitrega dela v tiskarni.
6. Piši le po eni strani lista! Ob levem ali desnem robu — nič ne škoduje, če ob obeh — pusti dva prsta širok rob!
7. Pisava naj bo razločna! Med vrsticami puščaj dovolj prostora za popravke uredništva. Ko pišeš, misli na to, če bo stavec znal brati! Ured-

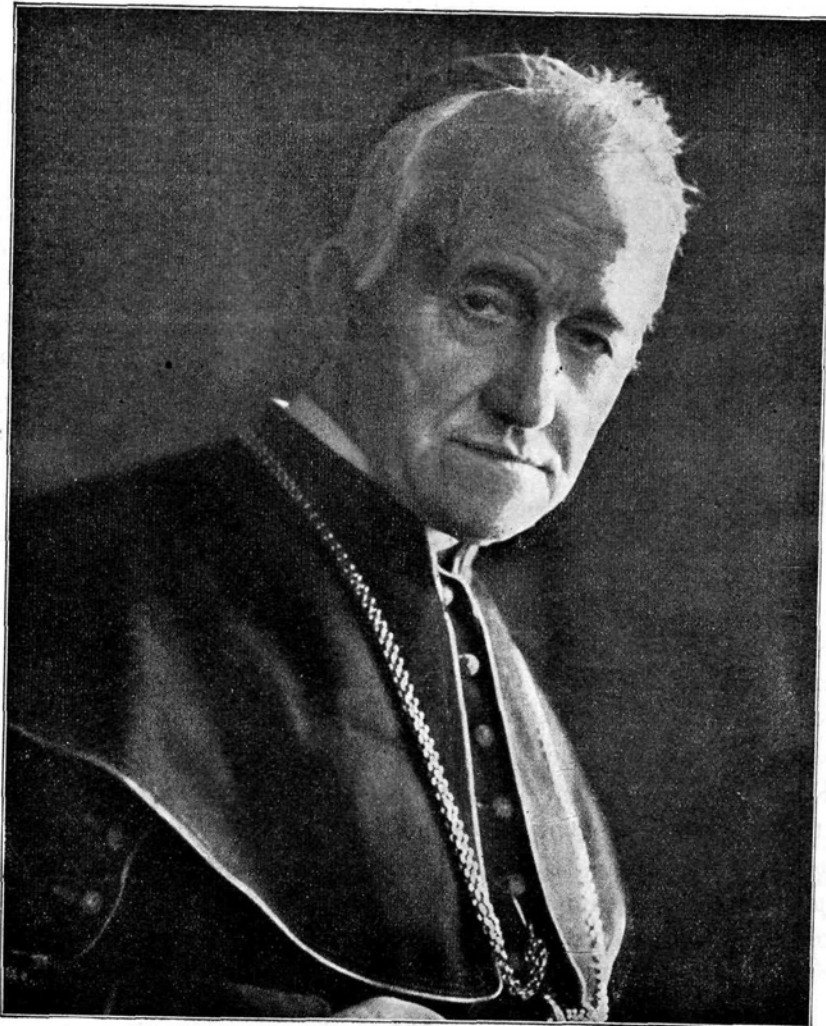

VIGRED

ŽENSKI LIST

XV 8

V LJUBLJANI, 1. AVGUSTA 1937

*
1
8
5
2

†
1
9
3
7

Žena, družina in nadškof dr. Jeglič

Ne bom pisal razprave, temveč samo nekaj zgodbic, ki bodo bolj jasno kazale, kako je dr. Jeglič pojmoval ter spoštoval ženo in družino.

Bližje sem mu prišel po ženi, zato naj bodo tudi ti spomini posvečeni tej misli.

Spominjam se še, ko sem se mu šel z zaročenko predstaviti.

»Tako!« je dejal, »Če bo vse v redu!«

Bog ve, če je bilo vse po njegovi misli?

Če bo vse v redu! Koliko je danes stricev, ki bi svoji nečakinji in zaročencu to rekli, ko se predstavita?

In potem sem moral v Beograd. Škof dr. Jeglič je imel opravke in se je pripeljal v prestolico; dodeljen sem mu bil za spremljevalca.

»Tako, tako, Ivanka je zdrava in pozdravlja!« je bilo med prvimi besedami. Meni se dozdeva, da je izročil tudi pismo.

Imel je pri vseh svojih sitnostih — ker takrat je šlo za sitnosti agrarne reforme, predmete v ministrstvu ver in prosvete — še smisel za stvari, ki so bile samo družinske in zgolj domače. Računal je s čustvi mladega moža in dekleta in jih obravnaval resno.

Bil je od mladih nog vitez. Ni bil fant, ki bi bil bežal pred ženskami, ki bi bil morda od same ponižnosti šepetajoč skrupulant, ki bi se skrival v samoto pred njimi.

Priča nam je Finžgarjeva mati, ki je prinesla prejo.

Ona je pripovedovala, da je bil vitki in lepi študent Tone vljuden in prijazen kavalir. Pomagal ji je z glave, pomagal ji je v hišo, govoril z njo prijazno in veselo šalo, ko je spehana — mala, kakor je bila, in nežna — sedla v vežo.

Potem je bila moja poroka. Sam je izrekel željo, da bo poročal in kapelica v škofiji je bila okrašena po njegovi zamisli. Takrat nisem tega razumel, ker mlad človerk se ne potruži, da bi razumel; to se vrača šele zdaj spominu.

Kapelica je bila okrašena, da se je njen nežni okras moral vtisniti v spomin obema nečakinjama: Anki, ki je dala roko dr. Stanovniku, in Ivanki. In takrat je cerkveni knez govoril:

»Mož je glava družine ... žena naj ti ne bo dekla!«

Kako je to, moreš sam praktično preizkusiti, ker vse teorije tega sveta so le teorije. Žena, ki njeno misel spoštujem, je razložila:

»Če se dva nimata rada, ne moreta tega doumeti; pri največji pripravljenosti se v življenju pojavi toliko navadnih vprašanj, ki groze razrušiti srečo. Če se dva nimata rada, potem iščeta samo drug drugega napake. Moraš se dati ves, da moreš vse prejeti!«

Zato se ne čudim, če se nasmehe, ko gospodična učeno razpravlja o očetovih čustvih, ali o zmislu zakona in nam znane stvari mrcvari kot razodetje.

In ko se je rodil prvi otrok, ga je hotel krstiti in takoj! In tako je šlo dalje. Ko se nam je deček ponesrečil, je bila prva njegova misel mati.

Če hipoma pregledujem spomine, mi je vsa globina njegovega pojmovanja postala jasna pri morda res neznani dogodbi. Moralo je biti pri petem ali šestem otroku. Krstili smo. Žena je ležala v spalnici, škof jo je hotel obiskati. Odprl sem vrata in se umaknil, da bi on mogel naprej.

Pogledal me je ostro in strogo:

»Poglejte, če je vse v redu!«

Da, če je vse v redu, ker nisem videl človeka, ki bi tako polagal važnost na red v razmerju moža do žene.

Nadžkof Jeglič med otroki.

Naj izdam njegovo skrb za družino, ko sem moral iz prosvetnega v notranji resor. On ni vedel nič, če bom vobče kam prišel, vedel je samo, da me ni več pri višjem šolskem svetu. Prišel je na dom — mene ni bilo doma — in v prvi sapi hotel zvedeti, kako je. Pomiril in potolažil se je šele, ko mu je žena podala nedvoumne dokaze, da se mi ni nič zgodilo.

In koliko njegove pazljivosti sem bil deležen, ko sem oboled in ni bilo upanja, da bi ozdravel. Zanimal se je za družino, zanimal se je zame in me je koj obiskal, ko sem mogel sprejemati obiske. In nikoli potem ni kazal malodušnosti ali žalostnega obraza. Zmeraj je vedel povedati kaj zanimivega in zabavnega, zmerom je ob slovesu podelil svoj blagoslov.

Moral sem se mu zdeti slab, ker je obiskal tudi mojo ženo doma in resno razpravljaj o vseh morebitnostih.

»To je čudež!« je bila njegova sodba, ko me je videl na nogah. »To je čudež!«

In da pokaže svojo veliko pozornost, je prilezel po sorških stopnicah, ko me je hotel obiskati na bolezenskem dopustu v kaplaniji.

Ob slovesu je zmerom pristavil svoj nauk vsem, ženi, otrokom in meni.

Ko je bil zadnjič pri nas, me ni bilo doma. Morda je slutil konec ali kaj. Žena pripoveduje, kako je hotel vse vedeti. Kolikokrat gre ona na teden k maši, ali gredo otroci k pogostnemu sv. obhajilu — (ko smo bili v Gornjem gradu pri njem mi je potem v pismu sporočil, da ga je to najbolj razveselilo, ker so otroci šli k obhajilu) — če kaj molijo, če kaj ubogajo, zraven tega pa, če so zdravi, kako se učijo itd. Vse je hotel vedeti. In potem jih je velel poklicati — česar prej nikdar ni storil — in jim podelil svoj blagoslov.

Prav tako je želel, naj se snidemo sorodniki z njim pri Mariji pomagaj. Očividno je s tem hotel praznovati svoj rojstni dan in god, hotel je poudariti pomen družine v današnjih dneh, hotel je posvetiti Mariji vse svoje! Velik avtobus nas je komaj obsegel. Bog ve, kaj je molil pri maši za nas, potem prisedel k mizi v svojem širokem gorenjskem klobuku ter imel besede za vse drobne družinske stvari, za vse male težave, šaljivo opazko za tega in onega in nihče med nami ni niti pomislil, da imamo smrtnega kandidata v sredi.

Iz tega bi morda kdo mislil, da je bil z vsem zadovoljen. Pa ni bil. Obiskali smo ga v Gornjem gradu. Kjer so otroci, je zmerom zamuda, tudi je mogel računati, da bomo dalj hodili, kot je bilo treba navadnemu pešcu. Pripovedovali so, da je ves nestrpen radi naše zamude — nisem videl človeka, ki bi bil bolj točen od njega — stopil na cesto in čakal. Ker nas ni bilo, je čakal v stanovanju, a prvo, kar je oponesel, so bila gola kolena malih deklic.

»Se ne spodobi! Ni čuda, da so prehlajene!« Svoje cerkveno ogorčenje je skrtil v te besede. Ni čuda, da so prehlajene!

In naj povem, kdaj mi je pisal strogo pismo! Urejeval sem »Ilustracijo«; izmed fotografij sem izbiral, kaj bi bilo godno za naš list in kaj ne. Nesreča je hotela, da sva s pomočnikom, ki je imel vse montirati, zamešala slike. Zadržan sem bil in nisem osebno pregledal korektur. List je izšel in prinesel one, ki sem jih izrecno izločil. Meni je zastala sapa! V pismu mi je potožil svojo bridko žalost nad slikami. Ne da bi odklanjal odgovornost, sem mu sporočil, kako se je zgodilo, a odgovora nisem prejel, dasi je drugače odgovoril na vsako pismo.

Vem, danes vem bolj kakor takrat, da se je bal za mladino, bal za moje otroke.

Ženskam ni pustil mešati se v njegove posle; znano je, da je bila sestra Mica neomejena gospodinja v kuhinji, a ni smela črhniti besede v prid komu, ki je imel opravka s škofom. Gorje! Onemu in njej!

Še nekaj za njega značilnega sem videl: prstan na roki je pustil poljubiti ženskam in otrokom, a odtegnil je roko moškim, kakor da je računil s čustvenostjo žene, a je razumel hladno razumnost moških. Ko sva doganjala pobožnost njegove matere, je izrecno poudaril, da »so bili pobožni, kakor je prav«, jaz sem mu to komentiral, da ni oblizala vsem svetnikom peta, in je temu pritrtil.

Ženske v naši družini so se zmerom spotikale, šaleč se nad njegovimi besedami: »moža ubogaj!« trdeč, da »dedci držite skupaj«, a v teh besedah vidim jaz njegovo misel, da je mož glava družini in da tega ne spremeni ne socialni položaj žene, ne moda in ne morda hipna kaprica.

Slišal sem o tem gospo, ki nekaj dam na njene besede:

»Kako more biti zakon srečen, če pa že stopaš vanj z mislijo: Če mi ne bo všeč, se bom pa ločila! Prej premisli in ne stopaj v zakon, samo da dobiš ime, če si pa že enkrat v jarmu, ga nosi, več kakor do smrti ga ne bo treba in Bog ve, kolikim s svojim trpljenjem olajšaš zveličanje!«

Beseda, ki spada v mistiko in ne v naš čas, a vendar velja vse veke!

In zgodilo se je, da se mi je poverila dobre tri mesece pred njegovo smrtjo naloga, naj sestavim življenjepis njegove matere. Dobre tri mesece pred njegovo smrtjo! Kdo je takrat mislil na njegovo smrt? Ko sem imel prve podatke, sem ga vprašal, ali bi bil pripravljen poslušati, kaj sem dognal. Ker je sporočil, da je tega vesel, sem romal v Stično.

»Tako, tako, vi ste se tega lotili? Če bom kaj vedel! Nisem bil doma, da bi vedel podrobnosti.«

In sem bral.

»Dobro! Tega se spominjam! In je pripovedoval o Mini Pogorevčkovih. Ko sem hotel naglo pisati s strojem: »Ne, pustite, bom prej povedal!« In se je zamislil in govoril: o bratu Francetu, o sestri, ki je utonila, o koleri, ki jo je zanesla njegova teta, Starulčeva Katra, in so na nji umrli njegova mati. Zanikal je, da bi bili dajali potuho mati otrokom, pač pa so marsikaj postorili mesto njih, kako so bili mati hromi in jih pomni samo hrome, kako so ga naučili dve molitvici, s katerima se še danes zateče k Mariji in angelu varuhu. Kaj so ga vprašali oča in kaj mati, ko je prišel iz šole. Kako ji je majhen obljubljal kočijo, kako ji je razlagal razliko med časnim in večnim ognjem itd.

»Ko sem že vse pozabil!«

Na koncu si je izgovoril, da mu moram pokazati rokopis.

Čez nekaj dni je prišlo pismo, v katerem navaja o svoji materi nove podatke. In 20. aprila tretje, v katerem govori v pripisu tudi o svetosti svoje matere; priobčujem ga v faksimilu. (Glej str. 286!)

In potem sem hotel vedeti o njegovem predzadnjem bratu Janezu, ker so krožile raznovrstne zgodbe o njegovi smrti. Povedal sem mu odkrito, kaj sem izvedel.

Še zdaj mi je pred očmi njegova ogorčena gesta in njegova trmasta brada, ko je zamahnil z roko:

rešiti in vodo zadržati... njegova mati, so na njej m...
njaki (Pusti Pusti) postala, ilah na Pusti omidni govorod.

Pusti in Pusti... Vam in vsaj...? 2
Pusti!

Vam
m... Pusti!

ko so mati umrli, so oče močno... tolovati in
admirati. Pusti je odhaj... hitra prava, Mo matre
ni: Pusti je oče hitro, Mo njena... vse one...
de, da odhaj... je... Pusti...
imel!" Mili, da so... Pusti...
matrini, da so... Pusti...
Pusti...
Pusti.

»To pa ni res, to pa ni res, ker sem jaz sam poklical spovednika k
smrtni postelji!«

Tako se je tudi to vprašanje razčistilo pred njegovo smrtjo, ker smo
ljude preleni, da bi šli gledat v tržaške matrike.

Za tiskarno pripravljen rokopis o njegovi materi (— »mi smo zmiraj
pravili: Naša mati so rekli! je koj prvikrat poudaril.« In ko sem dejal:
»Tomčeva Micka« je zmajal z glavo in popravil: »Pri nas niso Micke, pri
nas so Mine!« —) za tiskarno pripravljen rokopis sem poslal njemu v pre-
gled. Ko sem šel sam drugi dan k njemu, je bil spis že na pošti.

»Nekaj stvari ne razumem, ne razumem! In začetek se mi zdi predolg!«
Poslal je sam po rokopis na pošto in sva brala:

»Uvod je predolg, in vidim, da filozofirate radi!«

Pojasnil sem mu, da moram nekoliko opisati čas, v katerem je bila roje-
na in živela, ker je tako razburkan, kakor je današnji, samo, da je danes večja
hitrica in so daljave izginile. Tolmačiti pa da moram, da opozorim na to.

»Tega ne razumem!« je dejal, ko je prišel na sicer tipkanem spisu do
mojega z levico zelo nerazločno pisanega besedila.

»To pa ni res, to je tako!« je popravil in lastnoročno napisal, kako je
bilo, ko je prišel do mesta, kako ga je oče klical, naj vstane. (Nam se je
namreč vsem bolj verjetno zdelo, če bi ga bil oče klical, da bi šel z njim na
sejm v Beljak ne pa k maši, ker bi bilo bolj jasno, zakaj se je mati tako
odločno uprla in tudi njene besede bi bile bolj razumljive. »Pusti ga, on je
že svoje naredil!«)

»To pa ni res, to je tako!«

Malo je ljudi, ki bi s takim spoštovanjem govorili o svoji materi, malo
je ljudi, ki bi bili njenemu spominu tako predani.

P. S.:

Ko sem že oddal rokopis, sem se spomnil, da mi je povsem zanesljiv mož zaupal stvar, ki si je ne more obrazložiti:

Bil je dolgo odsoten; ko se je vrnil, je v svojih mislih prišel tudi do možnosti, da bi imela žena poleg vseh drugih skrbi tudi razne težave radi lepega znanca, ki se mu je zdel zelo vsiljiv.

Ni si vedel pomagati. Priporočil se je svetemu Jožefu in ga prosil pomoči v teh mukah, ker ga je zelo bolelo, ko mu je ta misel — vedel: neopravičena misel — morila srce in je ni mogel odgnati. In stokrat mu je bilo bolj hudo, ker je bila s tem prizadeta tretja oseba.

Zmerom bolj se mu je vračala mrka misel, zmerom bolj si je moral prigovarjati, da ni res, da je hudič — to so njegove besede — našel točko, na kateri vrta, zmerom bolj ga je mrežilo, ko je nenadoma prejel pismo od nadškofa dr. Jegliča, da ga zelo veseli, ker je doma, radi žene naj pa bo brez skrbi, ker je to žena »mulier fortis«, kakor stoji v svetem pismu, in mu je ostala v vseh nadlogah in težavah zvesta.

Ker se je to zgodilo resnemu možu, ki ne laže, ki hoče, da to zapišem, ki mi je zatrjeval, da lahko priseže, če treba, ni vzroka, da ne bi povedal.

Pristavil je, da je vprašal ženo, preden ji je pokazal pismo, če je morda kaj pisala nadškofu. Rekla mu je, da ni ne pisala in ne drugače sporočila. Potem ji je pokazal pismo. Stvar se da obrazložiti nekoliko prisiljeno in izumetničeno po naravni poti, a je še bolj čudna kakor nadnaravna, ker priča, da je imel škof za vse človeške slabosti in skušnjave čudovit posluš in razumevanje, imel veliko razumevanje za težave zdravega človeka v zakonu, ki se mora kljub zdravju po sili razmer vsemu odpovedati, a ima morda sitnosti z vsiljivci.

Zdaj šele morem prav razumeti, zakaj je nadškof s tako bratovsko skrbjo in s takim usmiljenjem zasledoval, kako se ima mlada bratova vdova, ki ji ni bilo gmotno težko, dokler bi ji bil lahko priskočil na pomoč, in ji je šlo bolj trdo, ko je tudi on bil v gmotnih stiskah. In kakor je to vdovo s kopico nedoraslih otrok tolažil in ji dajal poguma, kakor so bili njeni otroci deležni vse stričeve ljubezni, le denarja jim ni nikoli dal, če so ga prišli obiskat, tako je z vneto pazljivostjo tolažil mlado nečakovo vdovo z nebogljenimi sirotami, zdaj razumem, zakaj ga je tako skrbela moja družina.

Šele zdaj razumem marsikaj, kar mi je bilo dosedaj nejasno, a nisem vedel, da dr. Jeglič iz nekega naravnega preudarka, iz svetopisemske modrosti računa tudi s človeško naravo, z njenimi strastmi in slabostmi.

In o teh stvareh je pridigoval, o teh stvareh je pisal knjigo ženinom in nevestam, o teh stvareh je učil svoj narod, pri teh njegovih tako svetih rečeh je vtaknil hudič svoje umazane parklje in hotel zmaličiti namen.

Dr. Jeglič je ostal zmagovalec, ker ga ni med nami, ki ne bi danes priznaval, koliko poguma in koliko volje je s tem pokazal, ni ga, ki bi danes osporaval prav te velike zasluge, da se je zavzel za zdravje žene in moža, za zdravje otrok in družine, za zdravje družbe in duše!

Ali ni to najlepša zavest, če si mož in žena nimata ničesar očitati in ju hudič kvečjemu izkuša s tem, ker si ničesar očitati nimata. Morda bi mogel take in slične njihove besede kdo vzeti za bahaštvo? Tudi tega ne bo, tudi napuhu bosta našla leka, če sta ga proti posmehu in pomilovanju in graji:

»Kaj pa vendar delata, kaj pa vendar mislita, kam bosta z njimi v teh časih?«

»Otrok in piskrov ni nikoli dovolj pri hiši!«

In moj oče je pripovedoval zgodbo o ribiču vdovcu, ki je imel deset otrok, a so ujeli vsak dan enajst rib. Ko je eden ponoči umrl, so se otroci zjutraj veselili, da si bodo mogli enajsto ribo razdeliti. Šli so po mrežo in je bilo v njej samo deset rib, enajste niso ujeli, četudi so metali mrežo do večera.

»Otrok in piskrov ni nikoli dovolj pri hiši!«

Marsikomu je to spoznanje tuje.

Dr. Jeglič se je zavzemal za družino, in ker je vedel, da brez dobre, zdrave žene-matere je ni, je hotel njej pomagati, njo poučiti, kjer se mu je nudila prilika, v nemalo nevoljo ljudi, ki bi hoteli in najrajši videli, da bi se otroci učili, da ljudje rastejo na vrbi, ali pa onih, ki ne morejo drugače govoriti kakor s kvanto o teh skrivnostno svetih stvareh.

A. B.:

Kaj je storil dr. Jeglič za slovensko ženo

Ko je 2. julija 1937 zabrnol brzovav: »Nadškof Jeglič umrl«, ko so se zmajali vsi farni zvonovi, da oznanijo to žalostno vest vsem in vsakemu, tedaj je zaplakalo tisoč in tisoč slovenskih žena in deklet. Ni bilo to običajno ganotje, ki tako rado prevzame žensko srce; to je bila resnična in globoka žalost ob izgubi očeta.

Kako tudi ne? Ves in celotni dvig slovenske katoliške žene je tesno povezan z Jegličevim imenom. Vse od tedaj, ko je skoro pred štirimi deceniji zasedel stolico ljubljanske škofije in začel ledino orati za kulturo preprostega ljudstva, je bila slovenska žena deležna njegove skrbi in ljubezni. Ne le, da se je v prosvetnih društvih tudi za ženo in dekle našlo dovolj časa in prilike za njeno izobrazbo prav po njegovi premišljeni besedi, tudi naravnost njej in zanjo je spisal knjige in poslanice, ki so morale doseči vsako posamezno.

Če prav zdaj, ob njegovi smrti, vsi časopisi prinašajo toliko resnično zaslužene hvale in zahvale plodonosnemu delu velikega pokojnika, se mora Vigred ozreti v prvi vrsti za vsem, kar je storil za slovensko ženo. In tega ni malo. Ko je v svoji resnični sodobnosti in daljnovidnosti spoznal, da je slovenskemu narodu, ki so ga vedno trgali narazen, potrebno, da drži skupaj, je obenem in istočasno predobro spoznal in zato kot duhovni vladika objavil, da sta le in edino *vera* in prava *krščanska morala* tista vez,

ki bo za vso bodočnost držala Slovence skupaj. Zato je v svoji očetovski skrbi leto za letom pošiljal svoje nadpastirske poslanice, v katerih je enkrat obravnaval versko življenje, drugič označil sveto družinsko življenje kot temelj vsemu drugemu, tretjič bičal slabe navade in razvade v Slovencih itd. Vselej pa se s posebno prepričevalnimi besedami obračal na ženo in dekle ter ji je on, cerkveni knez, v dokaz, da ji Cerkev daje tisto mesto, ki ji gre, to mesto v družini in življenju pokazal in odkazal.

Vse žene in dekleta se spominjajo tudi njegovih govorov in pridig ob času birmovanja in vizitacij. Kar po stanovih jih je razčlenil in ko se je pri svojih ljubljencih, fantih in možeh, dalje pomudil, je ženam in dekletom odmeril vselej najpristrčneje besede. Kako živo in prepričevalno je govoril o krščanski vzgoji slovenskim materam! Kako jih je prosil in rotil, naj varujejo otroke slabe družčine in pohujšanja, kako naj ohranjajo družino pošteno in sveto! Koliko stanovskih nauk jim je dajal v spovednici, kjer je polovico noči presedel, da je imel vsakdo, tudi preprosta in plaha žena in dekle dostop!

Bil pa je sodoben v pravem pomenu besede in je spoznal in vedel, da je tisk velesila, ki stalno in neprestano širi tiskano besedo, da pride do vsakega, tudi do tistega, ki se je odmaknil govornjeni besedi. Zato je svojim vernikom pošiljal tudi *knjige*. Kdor bo opisoval njegova slovstvena dela, v katerih bo živel med nami, bo opisal vsa njegova dela po vrsti. Za nas so posebno važna ona dela, ki jih je zapisal za ženstvo. Takoj pa moramo povedati, da v svojem apostolskem delu, bodisi z govorno, bodisi s tiskano besedo ni delal razlike med moškim in žensko, vse je zajela, vse je objela njegova beseda, njegova skrb, njegova ljubezen do duš.

Slovenskim dekletom je spisal knjigo »Dekletom« z dragocenimi navodili za krščansko življenje. Napisal je tudi knjigo »Ženinom in nevestam«, ki je svoječasno dvignila prah med ljudmi, češ, da ni primerna. Toda on je že tedaj kot veliki videc gledal veliko razdejanje, ki ima priti potem, ko se bodo ženini in neveste, možje in žene oprijeli drugačnih razlag svetih družinskih skrivnosti, ko bodo pod vplivom golega naturalizma zahoteli zakonskih pravic, brez misla za zakonske dolžnosti. Že tedaj je slovenskim družinam s svojo jasno besedo hotel začrtati pot, po kateri Bog hoče, da hodijo. In danes in še pred njegovo smrtjo moramo priznati, da je imel prav.

Pa je tudi še staršem, posebno materam spisal knjigo »Pouk o vzgoji« in še »O verskem pouku majhnih otrok.«

Koliko mu je bilo na tem, da bi versko življenje zacvetelo med Slovenci, kaže njegova knjiga »Mesija«, ki je izšla v Mohorjevi družbi v dveh zvezkih l. 1914 in 1915. V predgovoru pravi: »Želim, da bi Slovencem pomagal Jezusa bolj spoznati, trdno vanj verovati in ga prav presrečno ljubiti. Ako bom to vsaj nekoliko dosegel, mi bo ves moj trud (bil je dvakrat v sveti deželi — op. pis.) prav bogato poplačan. — Tebe pa, ki boš bral v Mesiju, prosim, da se me pri svojih molitvah včasih spominjaš.«

Tudi ta knjiga je ženi in materi v veliko korist. Kolikokrat je prav ona tista, ki zaradi družinskih razmer ne more k pridigi: ta knjiga ji bo v nadomestilo.

Še ene knjige, lepe, obširne, bogate življenjskih naukov, ne smemo pozabiti. Ta je »Na noge v sveti boj!« ki je izšla l. 1918, 1920, 1921 v Mohorjevi družbi. V 1. knjigi kliče v boj za temelje krščanske vere, v 2. knjigi kliče v boj za krščanske resnice in čednosti, v 3. knjigi v boj za srečno in veselo krščansko življenje. Kolikokrat se v teh knjigah obrača naravnost na dekle in ženo, da govori naravnost nji! Menda bo najbolj prav, če označimo te knjige za dediščino nadškofa Jegliča slovenskemu katoliškemu ženstvu.

Pozabiti pa ne smemo tudi še njegove apostolske vneme pri ustanavljanju Marijinih družb, po katerih je hotel zlasti žensko mladino popeljati k Mariji in po njej k Jezusu. Koliko Marijinih družb je sam ustanovil, pri kolikih sprejemal prve članice, kolikim Marijinim družbam je govoril v 32 letih svojega škofovanja! Kako vneto in prisrčno so se prav Marijine družbe vselej pripravljale za njegov sprejem ob birmi ali vizitaciji! Kako presrčno in domače mu je tekla beseda zahvale, veselja, bodrila, pa tudi graje, če je bilo treba in kako je segla v srce!

V nepozabnem spominu pa ostane nadškofova skrb in ljubezen slovenskim dekletom, ki so se zbirale v orliški organizaciji. Kjer in kadarkoli je obiskal svoje fante, vselej se je živo spominjal za delo in življenje deklet v orliških krožkih. Pri poročilih o fantovskih odsekih se je samo po sebi umevno obrnil k ženskemu zastopstvu in vzporedno vprašal: »Kaj pa naša dekleta?« In je potem živahno sledil poročilu, ga z lastnimi opazkami prekinil, pazljivo poslušal o bodočih načrtih in sam dostavljal premnogo važnih vzgojnih točk, ki so tako lepo pristojale načrtu, kakor bi bil že sam pri sestavi načrta navzoč.

Kako je vpošteval našo Vigred! Z vidnim zadovoljstvom je pritrdil načrtom zanjo in jo je spremljal vseskozi vsa leta njenega obstoja, pomagal s svojimi nasveti, ki so bili vselej prav usmerjeni v splošno korist.

Še in še bi lahko naštevale njegovo vsestransko skrb za splošni kulturni in duhovni podvig slovenske žene, pa bi bilo preveč. Le to moremo reči, da je bil najboljši in vedno skrben svetovalac pri rešitvi važnejših vprašanj za korist ženi, slovenski ženi.

Če ga je ob njegovem zadnjem bivanju v škofijski palači od petka do ponedeljka obiskalo toliko tisočev Slovencev vseh slojev, smo prav žene in dekleta bile lep odstotek vseh teh. Ko smo za trenutek postale pred njim, ko je ležal na mrtvaškem odru, ves poduhovljen in z izrazom onostranskega miru, smo mu položile v njegove sklenjene roke veliko prošnjo: naj vsem nam, vsem slovenskim družinam in naši domovini izprosi, da se vedno ravnamo po njegovih naukih, da dosežemo časno in večno srečo!

Večna ti hvala, veliki naš vodnik!

Bodi pri Bogu naš priprošnjik!

Zarje junijske

(Slovenskemu fantu Rudolfu Dolinarju — slovenska dekleta.)

Iz mehke prsti rast je čudovita vzknila:
pšenično klasje v vetru valovi,
mehkobo žitja vonjajoč preлива
v neznano žgoče hrepenenje mladih dni.
Vonjav nešteto je preplavilo vso Zemljo
in pesmi sto božanskih strun čarobne sile:
ob rojstvu davnem
dahnile Vánjo čar svoj so prelestne vile ...
Sam Bog je šel z dlanjo prek Njenega telesa:
odtis ostal je v belih dneh,
v širini polj
in pestrosti dobrav;
v milini sinjega nebesa
odsvita božji smeh svetlal.

Zarje junijske v slovenski zemlji ...
Stotisoč src se v spoštovanju tihem klanja:
visoka pesem iz pradavnih strun pozvanja:
akord slovenstva: vera v Boga:
tesno ob njej se narod čudežno smehlja,
v najtežjih dneh,
v dobi ko zamira luč
in so obzorja zamegljena v dalji.
Stotisoč rok se k mehki grudi proži,
stotisoč sanj se v eno sanjo oži:
Ti z Bogom vse si nam, slovenska zemlja draga!
V Tebi je od vekov si zamislil ljudstvo: nas,
ki verno bo prisluhnilo akordu svetem ...
Mar je na svetu kaj brez Njega
človeškemu življenju v has?!

A sredi belih dnov
utira pota svoja
umetnik črnih snov:
— Odvzeti luč in vero v Boga:
nazadnje vrv naj vsakemu še da! ...

Ah, ne,
ne boš prodajal narodu teme!! ...

In brat je šel:
za Kajnov nož
je blesk cekina spolzkega odštel ...

— — —
V zarje junijske je srce zadnjikrat odbilo,
v mehko grudo zadnjo bit izlilo:
za veličino Zemlje,
za svetost akorda slovenskih domovanj. —
Krvavo seme, ki vse vroče tesno se spojilo
z Njo je ob pšenični njivi,
bo tisočero zlatih zrn rodilo ...

† *Tilka Lamprecht:*

Sestra Dragica

(*Nadaljevanje.*)

Spet je stala sestra Jelisava pri vratih in se smehljala. Skoz vrata pa so se usipale gojenke in nosači so prinašali kovčege. Po hodnikih je vladal hrup in nered. Čez nekaj dni že se je vse umirilo in začelo se je novo šolsko leto.

Spet je zbrala sestra Lilijana svoje kandidatke okrog sebe in poslušala njih pripovedovanje. Opazovala je obraze, jim zrla v oči, izkušala dognati, ali so še take, kakor so bile pred dvema mesecema.

Tudi Ivanka je pripovedovala zase in za Zlato, ki je največkrat molčala, čemur se je čudila sestra Lilijana, ki si ni znala razložiti te spremembe. Vpraševala je Ivanko, ki pa se je izogibala vsega, kar bi utegnilo izdati Zlatino skrivnost. Sama je vzrok njenega molčanja že davno uganila. Vedela je o čem in o kom sanjari Zlata, toda nikoli ni omenila tega ne nje ne drugim. Hvalila je njeno dobro mamico, ki je ne bo nikoli pozabila, hvalila lepe dni, lepe noči v Ivanjselu, hvalila šumenje Drave in spev slavčkov, le Dragota ni omenila nikoli. Ne samo, ker je bila to Zlatina skrivnost, ampak, ker je s tem imenom bilo tesno združeno drugo ime in njena skrivnost.

Drago je s svojimi temnimi očmi osvojil Zlatino srce, a te oči so spominjale tudi Ivanko na one druge oči, prav tako temne, prav tako globoke, le še toplejše. Oj, kolikokrat si je želela, da bi jo še enkrat zadel njegov pogled, tisti pogled, s katerim ji je takrat odprl pogled v skrivnosti življenja. Samo za hip bi rada zrla v njegove oči, samo toliko, da bi brala besede, ki so zapisane v njih globini: »Rad te imam!«

Toda je želela zastoj. Pred njo so ležale knjige in črke so strmele v njo. Očitale so ji: prej si nas oboževala, zdaj pa — kaj smo ti storile, da nisi zadovoljna z nami?

Skrivnost je težila obe. Celo med njima ni bilo več prejšnje prisrčnosti. Med njima je stala skrivnost ko stena ... Radi bi si bili priznali, kaj ju teži, toda nikoli nista našli pravih besed.

Neki dan, ko sta se šetali po vrtu in vzdihovali ena za drugo, je pa le začela Zlata:

»Najlepše je še tu na vrtu. Tu človek vsaj vidi kos neba ...«

»In oblake, ki prihajajo iz dragih nam krajev. Bog ve, ali je kateri od teh plaval nad mojo domovino?«

»Ti imaš domotožje, a jaz ...«

»Ti imaš pa srce od ljubezni ranjeno.«

»Kako veš ti to?«

»Mar nisem bila s teboj na počitnicah in Dragota tudi poznam ...«

»Ali, kako si prišla do tega? Saj jaz še nikomur, niti mami nisem tega razodela.«

»O Zlata, videla sem to v tvojih in njegovih očeh.«

»V najinih očeh? Mar ti veš, kako ljubezen gleda? «

»Da, Zlata, vem, samo enkrat sem videla tak pogled in ne gre mi iz spomina.«

»O Dragica, tako dolgo sva že prijateljici, pa nikdar mi nisi nič omenila o tem.«

»O tem, kar je globoko v duši, je težko pripovedovati, a povem ti, da boš lažje trpela, ko spoznaš, da ne trpiš samo ti.«

»Da ti trpiš, sem opazila že davno, a pripisovala sem to domotožju. Da ima moja Dragica še drugo bol v srcu, tega nisem vedela. Daj, govori!«

Ivanka se je ozrla okoli in šele, ko se je prepričala, da ni nikogar v bližini, ki bi prisluškoval, je začela:

»Pripovedovala sem ti že večkrat, da sem sirota, da so me zredili sorodniki.«

»Ti, počakaj, spomnila sem se nekaj. Pravila si mi nekoč, da si se vedno igrala s sosedovim dečkom. Kajne, to je on?«

»Da, on je tisti, ki mi je vzel srčni mir, s poljubom in pogledom zadnjo noč pred odhodom v samostan.«

»Ubožica!«

»Torej vidiš, da nisi sama, ki trpiš!«

»A jaz ne maram trpeti!«

»Kdo pa rad trpi? Morda le naša častita sestra Lilijana, a ona je pol svetnice.«

Sestra Lilijana je prišla po vrtu in ujela zadnje Ivankine besede. Pristopila je k njima in ju vprašala:

»Kdo je pol svetnice?«

Ivanka je v zadregi zardela, nato pa povedala:

»Častita sestra Lilijana, če jo poznate?« Sestra Lilijana se je zresnila in povedala ponižno:

»Tista, ki jo jaz poznam, ni svetnica.«

Medtem so prišle do njih tudi druge gojenke in vse vprek so zatrjevale, da je Ivanka prav povedala.

»Mi vas bolj poznamo in vemo,« so trdile. Pa jih je zavrnila:

»Premlade ste še, da bi vse vedele. In ne smemo reči človeku, da je svetnik, ker s tem žalimo resnične svetnike. Kaj ste se pa zbrale na kup? Pojdite, poigrajte se in cvetkam prilijte!«

Deklice so se spet razkropile. Tudi Zlata in Ivanka sta hoteli za njimi, pa ju je zadržala.

»Vidve ostanita tu pri meni!«

Deklici sta se skrivaj spogledali. Ali je morda več slišala ko zadnje besede? Zlata je skomiznila z ramo. Ivanka se je pa s strahom ozrla v resni prefektin obraz. No, bil je kakor navadno resen in blag obenem, le nekoliko zamišljen. Molče je stopala po stezi, deklici pa sta stopili vsaka na eno stran in jo spremljali. Šele čez čas je sestra Lilijana spet izpregovorila:

»Otroka, nekaj imata na srcu: ena in druga. To opazujem že dalj časa, v zadnjem času pa opažajo tudi drugi. Kot prefekta imam dolžnost razrešiti in razjasniti vajino skrivnost. Računam na vajino odkritosrčnost. Čemu mi prikrivata svoje skrivnosti? Ali vama nisem druga mati? Ne kot prefekta, kot vajina druga mati, ki bi vama rada pomagala, vaju pozivam: na dan z besedo! Ali imata tako malo zaupanja do mene?

Dolgo let sem že v samostanu, videla sem marsikaj, videla veselje in zadovoljnost, videla tudi dvom, boj in greh. Naučila sem se gledati dalje v bodočnost in globlje v sedanost. Več ko so me naučile knjige, me je naučilo življenje. Poznam ga, ker poznam srca. Mnogo solza sem že obri-sala, marsikatero ubogo, zapuščeno in obupano bitje se je že zateklo k meni. Pomagati nisem mogla vedno, a tolažbo sem dajala vsem in vsakemu.«

Gruča deklic se je zopet približala, zato je sestra Lilijana prenehala. Preden je imela zopet priliko nadaljevati, jo je nekdo klical. Odšla je z naročilom gojenkam, naj bodo pridne in naj se igrajo.

Zlata in Ivanka sta sedli na klop in nekaj časa zrla pred se. Nato se je zdrznila Ivanka:

»Bistre oči ima prefekta!«

»Bistre oči, a tudi dobro srce. Pojdem in ji povem vse, prav vse. Povem, da sem se prenaglila, ko sem se odločila za redovni stan, povem, da ne morem, ker — no, saj veš, saj veš vse.«

»Vem. Če bi ne bila moja posestrima, bi ti zavidala, res zavidala.«

Zlata pa je ušibala dalje veselo in odločno:

»Pojdem in porečem častiti sestri Lilijani: ne morem postati zaročenka Kristusova, ker ljubim človeka. Brez njega je zame življenje smrt.—«

»Dovoli, Zlata, da te vprašam, ali ti je Drago tudi obljubil zakon? Mogoče, da ...«

»Ivanka!« je vzkliknila Zlata in oči so ji zagorele. »Ne govori tako, ne dvomi o njem! Ali ga nisi videla, ali je zmožen varati?«

»Ne — zares ne. Njegov pogled je odkritosrčen. Če bi varal on ...«

»Tedaj bi varal tudi tvoj Mirko, kajne, to si mislila in ne izrekla.«

»Da, a to ni mogoče!«

»Torej, Ivanka, pojdiva k sestri prefekti in ji priznajva, da ljubiva vsaka svojega izvoljenca.« Vlekla jo je s seboj. Ivanka se je uprla ob klop in potegnila tudi Zlato nazaj.

»Miruj, slišale naju bodo!«

»Naj me sliši ves svet! Ali misliš, da me je sram moje ljubezni?«

»Sram? To pač ne in vendar. Sedi nazaj in poslušaj samo za hip!«

Zlata je sedla in uprla temni pogled v Ivanko. Odločen in ponosen je bil njen obrazek, ki je grozil s kljubovanjem, ako se mu ne ugodí. Ivankin pa je bil žalosten, solza je trepetala v očesu in glas ji je skoraj drhtel, ko je prosila:

»Stori, kar veš, da je prav. Samo — mene ne omeni in še manj Mirka!«

»Zakaj, čemu? Ne razumem te!«

»Ne razumeš, ker ne poznaš naših ljudi in naših krajev. Žrtvovala sem svojo ljubezen, da dosežem znanje. Zato, če mi je še tako hudo, nazaj ne smem. Takrat, ko sem se odločila za samostan, se mi je zdelo znanje vrhunec sreče in bogastva.«

»To je bilo takrat, zdaj pa veš, da je ljubezen večja. Zato vrni se!«

»Ne, ne smem se vrniti! Samostan me vzgaja, moram mu vrniti dobroto, in ker nimam drugega, z lastno osebo. Pa če bi tudi te ovire ne bilo, jaz ne smem domov, sploh, nimam doma. Naši ljudje, sorodniki in drugi, me ne bi sprejeli več med se. Kazali bi s prstom za menoj, sramovali bi se me in izogibali. Vrniti se iz samostana domov, je pri nas bolj sramotno, kot postati nezakonska mati. Z vlačugo jo primerjajo. Še mati, ki svojo hčer ljubi, bi ji to le težko odpustila, ali pa sploh ne. Našim ljudem je to isto, ko če bi duhovnik odložil kolar.«

»Pa če ne more?«

»Tega ne vprašajo. — Mora! To se pravi, na zunaj mora. V srcu je lahko, kakor že. Gorje tistemu, ki se drzne upreti temu mnenju! Madež sramote mu pritisnejo na čelo in ne poslušajo opravičila. Torej vidiš, zame ni nobenega nazaj, jaz moram vztrajati.«

»Ali Mirko tudi tako misli?«

»On pač ne, edino on mi je rekel, vrni se, zato, ker me ljubi. Toda, ali je njegova ljubezen močna dovolj, da bi se odbile vse te strupene puščice, ki bi jo zadele, ne vem. Pa če tudi bi bil dovolj močan, bi ga, ker me ljubi, bolelo vse to bolj ko mene, trpel bi; toda to ne sme biti. Bolje, da misli, da sem našla srečo med knjigami in zidovjem.«

»Ne vem, če je to boljše. Saj to pomeni toliko, ko ljudem na ljubo žrtvovati lastno srečo.«

Ivanka je molčala. Jasno je čutila, kako prav ima Zlata. Niso vredni ljudje tako ogromne žrtve!

»Kaj boš rekla častiti sestri Lilijani?« je vprašala Zlata čez čas.

»Ne vem. Morda ji povem vse, morda odkrijem le eno stran svoje bolečine — domotožje. Ne hrepenim samo po Mirku, hrepenim tudi po domu, po njegovi krasoti. Domotožje se je polastilo moje duše, tista ne-

znosna, pekoča bol, ki vzame tek, spanje in veselje do vsega, ki leži ko kamen na srcu.«

»Ivanka, ubožica! Kako rada bi ti pomagala, pa ne morem! Svetujem ti, pojdi z menoj k sestri Lilijani in ji povej vse, potem pa, če hočeš, z menoj k moji mami.«

»Ivanjselo ni moja domovina in Drago ni Mirko. Ob tvoji sreči bi se čutila še nesrečnejšo. In — saj ne vem, kaj dela in misli Mirko?«

Zlata je zmajala z glavo. Ni razumela Ivankine neodločnosti in malodušnosti, videla je, da Ivanka trpi, zato ji je bilo hudo. Sočustvovala je z njo, pa tudi jezila jo je njena malodušnost. Ugibala je, na kak način bi ji pomagala. Preden se je domislila, je zazvonilo. Obe sta stekli za drugimi, ki so bile že ob vratih. Le toliko je utegnila Zlata, da je vzkliknila:

»Če bi bilo treba skozi ogenj, bi šla do cilja — do Dragota. Zlobni jeziki pa še ogenj niso!«

»Ogenj, več ko ogenj!« je vzdihnila Ivanka. Tedaj so ji vstali v spominu vsi tisti pogovori ob košnji, žetvi, ob večerih. Kdor pride na vaško rešeto, tega pretresejo in prerešetajo, da ne ostane ničesar v rešetu. O, koliko noči je že bojevala boj sama s seboj! Vpraševala se je, ali ima v sebi toliko moči, da bi si upala vzeti nase ljudsko omalovaževanje in obrekovanje, pa se je vselej zgrozila in si priznala, da ne.

Učna ura je trajala dolgo. Posebno za naši dve. Med predavanjem je Zlata s prstno abecedo povedala Ivanki, da pojde še danes k prefekti. Ta je pritrdila. Takoj po učni uri pa je sestra Lilijana pozvala svoje gojenke v konvikt k dnevnemu čitanju. To čitanje je nekaka redovna šola. Čisto po malem se dekletom odkrijejo posebnosti samostanskega življenja.

Izredno resna je bila sestra Lilijana, ko je razlagala o poklicu:

»— — — Velik je redovniški poklic, to je klic Boga samega. Toda ni poklican vsak. Kdor ni poklican, ta bo težko spolnjeval, kar zahteva od njega. Ni namreč dovolj, da spolnjujemo na zunaj, ne, tudi srce mora sodelovati. Ljudje sodijo po zunanosti, Bog pa vidi srca — — —«

Dolgo je razlagala sestra prefekta. Dekleta so bila prevzeta od njenih besed. Tu ni bila več prefekta, ki uči bodoče sestre, ne, to je bila mati, ljubeča mati, ki je učila svoje otroke, ki jih je vodila k sreči, k spoznavanju samih sebe. To so čutile vse; najbolj je to čutila Ivanka.

Poklic? Ali ga ona čuti? Ne, klic v njeni duši zveni v drugo smer.

Po čitanju se je Zlata boječe, a odločno postavila k prefektini pisalni mizi. Ta jo je pogledala in pokimala.

»Grev a ven, v drugo sobo.«

Bili sta že pri vratih, ko se je odločila tudi Ivanka in stekla za njima. Na hodniku ju je sestra Lilijana prijela vsako za eno roko in ju peljala v prazno sobo. Skrbno je zaprla vrata za seboj. Položila jima je roke čez ramena in vprašala prijazno:

»No?«

Zlata je kar bruhnila iz sebe. Prve besede so bile brez vsake zveze,

po par stavkih pa je prišla v pravi tir. Vsa v ognju je opisovala svoje duhovno stanje, svoje misli, svoje želje, hrepenenje, svoj boj.

»Vsi moji prejšnji načrti so se razblini v nič, vse je ovrigel on, s svojim pogledom. Naj se učim, igram, pojem ali molim, vedno vidim pred seboj njega in samo njega. Nanj mislim, o njem sanjam. — Zdaj veste vse, častita sestra.«

Tako je končala Zlata in povesila glavo. Sestra pa ji je položila roko na glavo in rekla brez očitanja, brez grenkobe:

»Zlata, tu nimam jaz ničesar več govoriti. Pojdi v kapelo in zgovori se z Bogom. Pred njim, ki vidi v tvoje srce, se izprašaj in kar čutiš, kar spoznaš za prav, to stori! A še nekaj! Šolsko leto je že skoro pri kraju; škoda bi bilo, če zdaj prenehaš s šolo. Kar odločiš, obdrži zase — to se pravi — meni že lahko poveš!«

Zlata je poljubila sestri roko in odhitela. Ivanka je vsa vztrepetala; komaj se je vzdržala po koncu. Sestra ji je ponudila stol:

»Na, sedi! Vsa si blede!« Sedla je tudi sama. Njen obraz je postal ves mehak, slednja guba na njem se je ublažila in njen pogled je bil poln sočutja. Ivanki se je zdelo, da je sestra postala čisto majhna in preprosta, samo, da bo mogla bolje razumeti njo in njene razmere.

Ivanka je začela plaho, se ohrabrila in nazadnje ogrela ob lastnih besedah. Vso dušo, vse, kar se je od najmlajših let nabralo v njeni duši, vse je izlila pred sestro Lilijano: svojo osamljenost, svoja otroška leta brez toplote, brez solnca, svoja šolska leta, svoje talente, svoje hrepenenje, nazore svojih rediteljev, uničene načrte, sanje o šoli, obup zaradi nje, končno svoj sklep zateči se v samostan in nazadnje — svojo ljubezen. Priznala je dogodek v oni zadnji noči, niti poljuba ni zatajila, niti vsebine pogovora. Pristavila je še, da se je tem spominom pridružilo še domotožje; zato ji je hudo — hudo!

»... Večkrat so me napadli spomini in nemir me je vso objel. Pa sem se spet umirila. Ko pa sem videla Dragota in Zlato je bil porušen ves mir, strta zadnja odpornost. Zadnja stena je padla, spoznala sem, da znanje ne zadostuje, da srce hrepeni po toploti, po ljubezni in sreči. Ah, moja duša je vsa razdvojena!«

Iz Zlate je izpoved vrela, kot vre studenec, Ivankina izpoved je bila podobna izbruhom ognjenika. Trgalo se je iz nje — vsaka beseda je bila kot del njene duše. Sestra Lilijana, ki je v začetku opazovala dekle, ni mogla prenesti boleznega izraza na tem mladem licu. Zazrla se je preko nje, skozi okno. Tudi, ko je Ivanka z onim zadnjim vzklikom končala svojo izpoved, je ostala sestra Lilijana zamaknjena v daljavo, kakor bi videla na onem malem koščku neba, ki je bil viden, odgovor in pravo tolažbo za to ubogo bitje. Globok vzdih, ki se je izvil Ivanki, jo je vzdramil. Ne da bi pogledala deklico, je vprašala mehko:

»In kaj nameravaš zdaj, ti ubogo izgubljeno dete?«

»Kaj nameravam? Zame je samo ena možnost — jaz moram ostati tu.«

»Otrok, ne veš, kaj govoriš!« je vzkliknila sestra in jo pogledala sočutno in resno. Ne veš, kaj se pravi leto za letom, vse dolgo življenje biti tam, kjer biti ne želimo. Dan za dnem delati, izvrševati, česar ne ljubi naše srce, moliti k Bogu in ljubiti človeka! Pojdi tudi ti v kapelo in prosi Boga, da ti pomaga!«

Ivanka je odšla v kapelo in se tam razjokala, moliti ni mogla.

Počasi ji je sledila sestra Lilijana. Ostala je daleč zadaj, pa je vseeno slišala krčeviti dekletov jok. Smilila se ji je v dno duše. Pokleknila je v zadnjo klop in sklenila roke. Molila je in iskreno in zaupno prosila Boga, da ji pomaga najti pravo pot, pravo besedo, da bo prav učila in vodila svoje varovanke. Prav posebno je molila za Ivanko. Potolažena in pomirjena je spet zapustila kapelo. Ko pa je spet sedla k pisalni mizi, ji delo le ni šlo od rok. Ivanka ji ni šla iz glave.

Ubogo dekle! Mehko in občutljivo dušo ima. Resno se bojim, da bo preslaba v boju. Bojim se, da bo ubožica vse življenje obžalovala en prehitro sklenjen korak, da bo pozneje sovražila knjige, ki so jo zapeljale in samostan, ki jo veže nase. Pomagati ji moram — olajšati boj. Toda kako? Saj ji vendar ne morem naravnost reči, da ni za samostan. Sto in sto drugih je tu, ki imajo manj sposobnosti, pa so le tu. Seveda — so njih duše vse drugačne. Resna stvar je to. Ivankina duša ni ustvarjena za samostansko življenje. Ne bo se ga privadila. Moram govoriti s častito materjo.

Tako je ugibala sestra Lilijana in se napotila k častiti materi. Ta je z zanimanjem poslušala. Omenila je, da bi bilo vseeno bolje, če bi Zlato, ki torej ne mara biti redovnica odstranili od drugih, da jim ne bo v skušnjavo. Saj lahko konča ta letnik kot zunanja gojenka. Ampak, Ivanka! Škoda je je. Zelo pametna in nadarjena deklica je. Seveda, če bi imela biti nesrečna, je pa bolje, da si izbere drug poklic.

Ugibali sta, na kak način bi pomagali Ivanki preko teh bojev. Na zadnje sta se zedinili, da naj za enkrat prekine šole, da bo lažje našla svojo pravo pot. Ko se je sestra Lilijana že odpravljala, je nenadoma rekla častita mati:

»Veste kaj: napravimo kratko! V počitnicah je preobleka; preložili jo bomo na pozneje in med novinke dali tudi Ivanko. Preoblekli jo bomo. V novicijatu se bo potem morala končno odločiti za eno ali drugo stran. Povejte ji to sestra Lilijana!«

Zamišljena se je vračala sestra Lilijana v konvikt. Gojenke so bile na vrtu; šla je za njimi. Razmišljala je, kako naj pove Ivanki.

Da bo vse prej ko vesela te vesti, je slutila.

Ivanka je prej tako dolgo ihtela v kapeli, da jo je prišla Zlata iskat in jo skoro s silo izvlekla iz kapele. Šli sta na vrt. Tu je Zlata povedala, da se je res odločila zapustiti samostan in sicer takoj.

»Pred maturo vendar ne?« se je čudila Ivanka.

»Pač,« je rekla Zlata. »Zame ta mala matura nima pomena, ker ne mislim nadaljevati šole. Poročim se lahko tudi brez izpita. Prosila bom

mamo, da me da za dve leti v gospodinjsko šolo; ta me zdaj najbolj veseli. Oj, domov, kako se veselim! Vsak dan bom pisala svojemu Dragotu. — Kako si se pa ti odločila?»

»Saj veš, ne smem domov.«

»Ne bom te nagovarjala, ampak zdi se mi, da prav tako ne boš redovnica, kakor jaz. Samo, preden ti, mrzli severni otrok spoznaš, kaj je prav zate in se odločiš, bo še nekaj časa trajalo. Mi otroci z juga smo bolj hitri in vročekrvni. Zato računam, da vseeno ne pozabiš, da sem te povabila na svoj dom. Če ne za dalj, vsaj za nekaj dni.« Ponudila ji je roko in Ivanka je segla v njo.

»Hvala ti, Zlata, morda imaš prav.«

Tedaj je stopila na prag sestra Lilijana in se ozirala za svojimi gojenkami. Zlata jo je prva ugledala. Stekla je in vlekla tudi Ivanko s seboj.

»Častita sestra, jaz pojdem!« je povedala Zlata z blestečimi očmi. Sestra Lilijana je samo pokimala z glavo in opazovala Ivanko, ki je bila vsa bleda. Zlata je nadaljevala:

»Še danes pišem mamici, da mi pošlje novce za vlak in potem...«

»Ne boš napravila izpitov?« se je začudila sestra.

»Čemu mi bo, saj ne bom iskala službe.«

»To ni pametno. Človek nikoli ne ve, kaj še pride. Bolje je: drži ga, ko lovi ga. Če hočeš, poslušaj moj nasvet! Tudi meni je prav, če se ločiš od svojih dosedanjih družic. A obesiti šolo na kol zdaj, pred izpiti, je neumno. Poznam v mestu neko gospo, ki te bo rada sprejela na stanovanje dva meseca. Mati bo že plačala nekaj stotakov. Premisli dobro moj nasvet!«

Zlata je preudarila in prišla do spoznanja, da ima sestra prav. Pisala je še tisti dan materi. Kot odgovor na pismo je prišla mamica sama. Obe deklici sta se je zveselili.

(Dalje prih.)

Magda:

LJUDJE

Zakaj ste mi ubili dušo,

zakaj ste zastrupili mi srce?

Zakaj ste upe moje vse podirali,

zakaj ste cilje moje vse prekrizali?

Da zdaj porušeno je vse...

Gorje, gorje!

Prej krasno bogastvo — je zdaj v razvalini,

prelepi vzori — zdaj poblateni spomini,

mesto rož in petja — kesanje, bol, solze.

Zakaj ste mi ubili vse?

Ljudje, ljudje!

MINA JEGLIČ ROJ. TOMEČ

Če človek razglablja o naših materah, vidi, da so nam rodile največje može one, o katerih se ni mnogo slišalo. Slovenci nismo imeli plemstva in ne salonov. Naše izročilo so prenašali iz roda do roda kmetje in hlapci: predvsem matere in hčere, domača duhovščina in tisti redki laiki, ki niso pozabili, od kod so doma. Treba si je zmerom in zmerom klicati v spomin, da si radi pičlega števila nismo sami delali svoje zgodovine, če mislimo pod zgodovino zgodovino vojn in prekucij, niti je nismo v domačem jeziku pisali, ker je bil običaj, (ne glede na to, da nismo imeli knjižnega jezika), da so jo pisali v tujih jezikih, ki malemu človeku niso bili dostopni. Če zgodovine nismo pisali, pa je šlo izročilo od roda do roda, od ust do ust, kakor so dedovali kožuh od roda do roda. Kdo se bo čudil, če ve, da so bili naši pradedje — rekli bi hvala Bogu! — zelo konzervativni in da nas je prav to rešilo pred tujim rodom? Ali je kdo, ki bi dvomil, da je imela Providentia (Previdnost) z nami poseben namen, ko smo se nemočni in maloštevilni ohranili, dočim so veliki narodi izginili brez sledu? Prav to, da so bili naši dedje konzervativni, jih je rešilo pred gospodo v gradu.

Največji sovražnik samobitnosti je danes, bolj kakor kdajkoli, hitra prilagoditev tujim šegam in tujim vplivom. V časih okoli leta 1800 je bil tuji vpliv mnogo manjši nego je danes, tujski promet se je in se še vodi pri nas v znamenju, »kaj bo rekel tujec«, kakor bi bilo nam dovoljeno, da pijemo iz umazanih kozarcev, kakor bi se morali voziti v zanikrnih vagonih in kakor bi za nas smelo biti vse dobro. Isti vpliv vidiš v modi, tovarni, na cesti. Po glasovih, ki jih slišiš na zborovanjih in jih bereš v listih, bi lahko sklepal, da smo mi med seboj lahko zanikrni in surovi, samo »kaj bo rekel tujec«. Tega vpliva takrat, ob rojstvu in življenju Tončeve Mine — ljudje mehčajo »m« v »n« — je bilo mnogo manj, širili so ga parizarji in trgovci in oni, ki so bili od njih odvisni, predvsem gostilničarji. Vendar se mora reči, da je bil vpliv iz tujine mnogo manjši, kakor je danes. Naj se pri tem ozrem samo na Gorenjsko, da ostanem v okviru razmer, ki bi bile mogle vplivati na Tončevo Minko. Ljubljane še ni vezala nobena železnica, Bled je bil nedotaknjena deviška zemlja, Bohinj naravnost skrivnosten večini ljudi in Triglav dostopen samo tregavemu, drznemu človeku, ko se moramo danes čuditi resnični nenevarni zemeljski podlagi za »Zlatoroga«. Vsi vemo, kako s težavo je premagal Triglav Hacquet, kako Stanič, dočim danes spleza nanj že vsak otrok in se ljudje ubijejo šele v Triglavski steni. Vse to se je spremenilo, povsod je imela civilizacija svoje prste vmes in je vprašanje, če je vse ljudem v srčno srečo.

Z današnjo številko pričnemo priobčevati življenjepisa matere velikega pokojnika prevzv. g. dr. A. B. Jegliča, ki ga je tik pred smrtjo Prevzvišeni še sam popravil in bomo njegove popravke označili, da bodo Vigrednice lahko opazile, kako se je zanimal za vse podrobnosti. (Op. ured.)

Mislím, da je prav, če ob tej prilíki, ko govorimo o časih v 19. stoletju, navedem nekaj, česar si ljudje danes ne morejo razložiti, odnosno napačno pojmujejo.

Kdo je med vami, ki ni videl še spreveda? Kdo ni slišal opazke, da so »klerikalci« v slavnostnem sprevodu mrtvi? In nihče ni hotel, ne trdim, da ni mogel obrazložiti tega pojava. Če pa veš, da je bil pri Slovencih vsaj v zadnjih stoletjih edini sprevod procesija, potem ti bo vse jasno, kakor se ne boš čudil, če drugod vzdikajo, ker so sprejemali junake, vrnivše se iz bojev.

Begunje na Gorenjskem.

Mi nismo imeli vitezov, mi nismo imeli triumfov, imeli smo procesije. Kdor to ve, tudi ve, kakšno je bilo zadržanje narodnih noš v sprevodih. In temu pojavu bi primerjal vedenje naših žena in deklet! Mirna, nevsiljiva, trezno presojojóča, skromna, živeča z naravo in po naravi, delavna, varčna in pridna je bila žena tistih dni. V njeno fantazijo se ni vsiljevala modna linija, ne druge — nije!

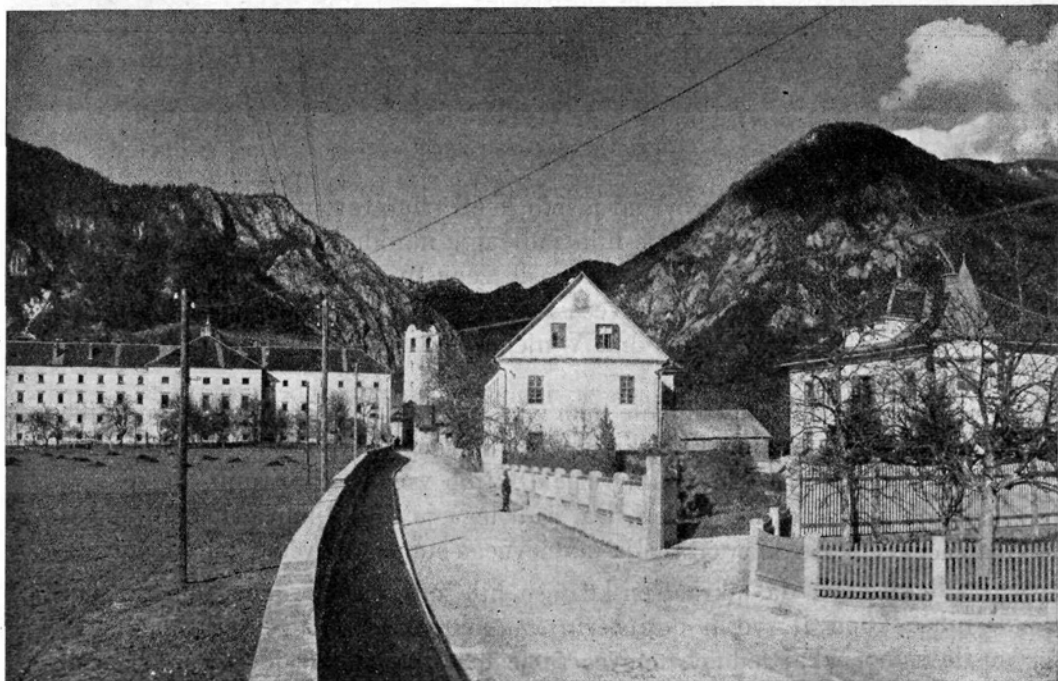
V njeno fantazijo so imele nam zdaj nejasen pristop pravljičice in bajke polne skrivnostne domišljije, ki jih niso same pripovedovale, kakor jih mi otrokom, temveč so vanje tudi verjele, kljub vsemu pridiganju, da se vražam in bajkam ne sme verjeti. Da, radi tega je bila njihova domišljija vsa drugačna od naše, ki si od stroja in dnevnega šundra ne vemo kam pomagati.

Rekli smo, da takrat ženske niso bile odvisne od dnevne mode, ker ni nihče kupoval svojih potrebščin »na obroke«; zato ženske oblek niso nosile samo nekaj tednov, temveč se je marsikaj dedovalo iz roda v rod. Naj navedem le primer zahmašne obleke! Ko se je vrnila od maše, se je

preoblekla, jo oblekla spet k litanijam. In ne smemo pozabiti, da je nanjo pazila kot na redko dragocenost. Obleka je bila iz mezlana, po nekod so rekli: iz raševine. Pravijo, da se ni raztrgala, če si jo »sekal«. Morda me bo kdo takoj obsodil, da hvalim »stare lepe čase«? Lahko se potolaži, ker menda ni hujšega nasprotnika od mene naporu, da bi zavrl čes! Kdor bi hotel ponavljati, kar je bilo v drugačnih razmerah, ko so še parizarji škripali po naših cestah, bi pogrešil, da ne rabim hujše besede. Pristavljam, da se mi zdi pogrešeno, če n. pr. kdo dela narodno nošo s sedanjim blagom celo po starih vzorcih. Če pretirano povem, bi bilo prav tako, če bi kdo danes gotske cerkve postavljaj v betonu! Zato mislim, da je bolj prav, če se skuša blagu primerno stilizirati stare motive po današnjem mišljenju in čustvovanju! Kajti vmes je že toliko Save poteklo, da ne moreš več nazaj. Za časa Pogorevčkov Mine človek ni tako naglo živel, kakor živi danes. Vtisi se niso tako hitro menjali, zato jih je mogla tudi bolj premozgati; lahko je vse presodila, ocenila in sprejela.

Mislim, da razliko najbolj označim, če omenim, da so bili v območju, kjer so danes tovarne KID, Zoisovi plavži in da se danes pranečak njenega moža vozi s kolesom iz Begunj v jeseniške tovarne.

Če vse to navajam, hočem povedati, da se je tudi mišljenje spremenilo in ponavljam, da je vprašanje, če se je mišljenje spremenilo povsod za človeka bolj dostojno. Za primer naj navedem nevoljništvo, *glæbae adscriptos* (dobesedno: pripisane zemlji); po Jožefu II. so bili osvobojeni v Avstriji, začel se je nov stan kajžarjev. Vprašanje je, če je razmerje današnjega delavca pred tekočim trakom socialno boljše, nego je bil stan nevoljnikov.

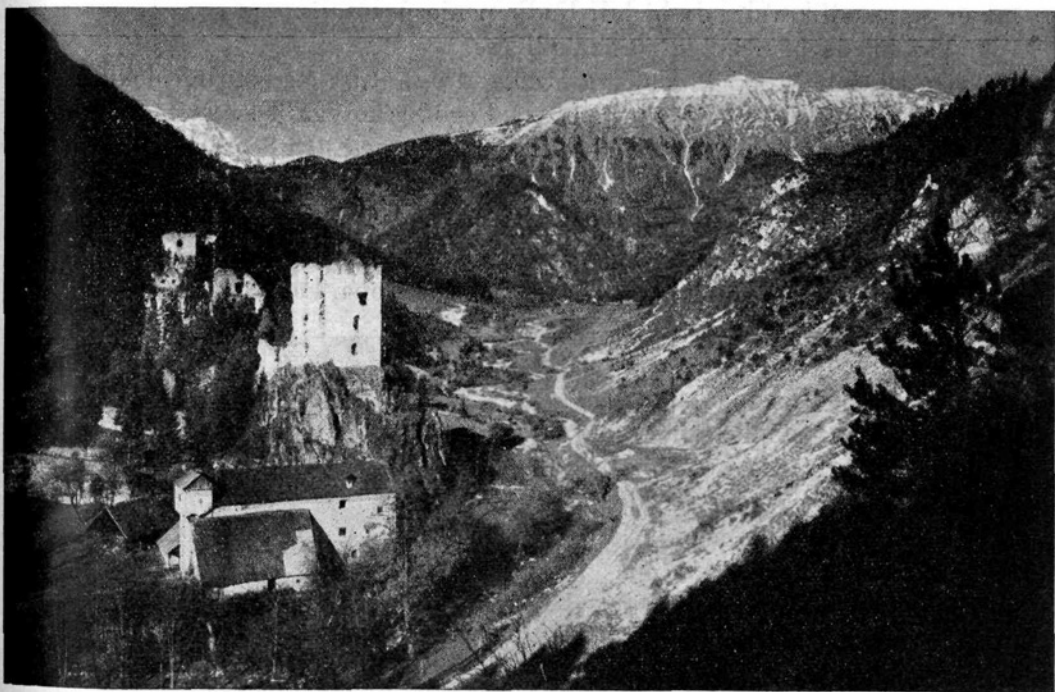

Begunje. (V ozadju na levi kaznilnica.)

Morda bi mi kdo oporekel, da ima danes delavec svobodo. Rekel bi mu: »Na papirju!« Morda bi mi kdo oporekal in kazal na gospodarjevo samopašnost, na samopašnost valptov morda? Morda bo našteval odvisnost žena in deklet od samovolje gospodov in njihovih pohotnih želja, drugi bo kazal na dolgo vojaško službo ali celo desetino? Vendar moram v obrambo takratnega človeka povedati, da so morali gospodarji biti samopašni le v redkih primerih, sicer bi se to bilo, če bi bilo bolj splošno, bolj pripovedovalo in bolj ohranilo v ustnem izročilu; kajti vajeni smo, da vsako reč zelo povečamo in posplošimo.

Kdor pa misli, da je danes v tovarni boljše, razodeva, da ne pozna dejanskega življenja! Kajti to življenje je mnogo bolj naturalistično, nego bi si takrat Tončeva Minka misliti mogla, če njo konkretno navedemo. Odvisnost deklet v tovarni in tudi drugod v službi je, psihološko vzeto, večja nego takrat. Razumljivo je, da je zdaj marsikaj vsakdanje, kar je bilo takrat nečuveno; samo vprašanje je, če je danes človeka bolj vredno. Če se danes zameri dekle, je na cesti; milosti krščanske stanovitnosti je danes bolj in več potreba nego takrat, ker takrat se ni bilo treba bati, da bo ob streho, če pohotnežu ne ugoti. Takrat se je bilo bati, da jo oče požene na cesto, če mu ugoti; pognal jo je, če je kaj zagrešila. Že ta misel je bila velika psihična zavora, dočim so morali za naše dni iztuhtati, da je koruzništvo fiziološka potreba; v Rusiji in drugod so morali iztuhtati, da je zakon samo gola pogodba, ki se lahko vsak čas odpove, skratka: vse je moralo priti na pomaganje, ker se je novemu pojmovanju upiral tajni glas naravne vesti.

V tistih časih še tega niso poznali.

Pod Begunjšico.

Hiša v Poljčah št. 12.

nas pravilo, da se moraš napiti, ko greš na nabor in greš k vojakom. Tudi se zdi, da so biriči in lovci radi videli, če so bili fantje na »mrtvi žlak« pijani, ker so bili manj odporni. Morda mi bo kdo nazadnje oponesel desetino? Trdim, da nisem našel v zgodovini bolj socialnega davka, nego je bila desetina! Če si pridelal, si imel in si dal od pridelka; danes moraš dati, tudi če nimaš in če ne daš, te rubijo.

Navajam vse to, da malo približam čas, mišljenje in čustvovanje tistih dni, ko je bila Minka Tončeva otrok. Da je bila pozneje kot žena žena mati in sicer žena mati do skrajnih moči, ne pa samo priležnica, to je bilo tako vsakdanje, da bi se ljudje križali pred ono, ki bi ne marala otrok.

Mina Tončeva je bila navadno dekle in prav taka navadna je ostala tudi kot mati Mina pri Pogorevčku. Nikjer ni padla v oči drugim ljudem, nikjer se ni odlikovala, da bi bili ljudje nanjo pozorni.

Vse to, da bi nekoliko razmaknil čas.

Dne 9. febr. 1835 je Tončeva Minka, drugi otrok med štirimi deklicami in tremi dečki, iz Poljč št. 12, vzela Pogorevčkovega Toneta iz Begunj (na Gorenjskem) št. 42. Bil je posestnik malega posestva 8 oralov sveta in trgovčič s suknom.

Hiša v Poljčah še stoji in tudi danes nosi št. 12. Zdaj je na zunaj vsa predelana; ostal pa je nedotaknjen tloris.

Hiša ima danes pred vhodom dva betonska slopa, kar je stilu tuje. Na gornji blazini nad vrati bereš vsekano letnico 1869 in številko 12. Zraven je sedanja tabla z rdečo št. 12; na slopih sloni zeleno barvana frčada, vsa drugačna, kakor so navadne frčade, ker je delana z balkonom. Na njeni ograji (parapetu) sem opazil stari motiv gorenjskih hodnikov, samo da nisem nikjer našel pri starih hišah zelene barve. Nekdanja slamnata streha je

Predalnik Katre Resmanove.

danes, kakor po navadi drugod, z opeko krita. Kar sem mogel odkriti v hiši starejšega, so bila vrata v klet, ki pa so bila že iz časa po l. 1848. Z drugo besedo: razen kraja ni najti drugega, kar bi vplivalo na dušo male Minke, kajti sadovnjak pred hišo je bil pozneje zasajen in ozka poljska pot je bila pozneje razširjena v ozko cesto. Namesto starega gospodarskega poslopja pa stoji novo v kratkem sezidano. Tudi bližnja kapelica je iz poznejšega časa.

Da Minkina bala ni bila bogve kaj, lahko vsakdo sklepa iz tega, ker se nihče ne spominja kakšnih posebnosti, niti ni več nobene njene reči iz bale.

Star predalnik Katre Resmanove, p. d. Starulček, Tonetove nečakinje, priča, kakšnega so običajno kmečke neveste imele za balo. Prav tako ni vedel nihče povedati niti od njenih otrok, ne vnukov, niti sosedov, koliko dote je imela. Skratka bila je deklica nevesta, kakor je bilo drugih sto in tisoč.

(Dalje prihod.)

M. S.:

Pričakovanje

Pridejo ure, ko mi je misel nate vse.

V predvečerjih tihih,

*ob ugašajočega dne poslednjih dihih, ko je misel globoka zmožna
objeti ves svet.*

Takrat, se mi zdi, me moraš čutiti čisto ob sebi:

tako tesno privito:

zeleni bršljan mladega hrasta ne more tesneje objeti.

V teh tihih urah je misel nate močnejša ko svet;

in vem in čutim in slutim, da si mi več kakor vse.

(Morda edina jaz izmed naju hočem in morem to silo dojeti.)

Danes sva tu.

Dolgo že nisva bila sredi brez.

Gledam v poljane in ti molčiš.

Pa te ne vprašam zakaj.

Žalosten si in lice tvoje je blede ko cvet:

življenje je vklesalo vanj pečat človeka.

In jaz vsa tiha grem kraj tebe: drugi človek.

Z omamo zrem v bogata polja

razprostirajoča se v dalj in me boli:

zakaj lepote te ne morem vpiti vase,

zakaj življenja bujnih žit ne morem prikleniti nase?

Zakaj bližina tvoja mi srca razparati ne more do krvi?!

O ti ne veš, kako bi rada vsa se potopila vate!

Sklorila svoje lice bi čez tvoj obraz:

z očmi iz tvojih bi oči izpila tvojo dušo,

v mogočni sli zablodila na cvetne trate.

Vse cvetje bi potrgala z njih,

vse bisere v ranem jutru sončne rose

nanizala bi v dušo zate. —

Ti molčiš.

Ne upam te motiti v tvoji boli.

Ko našel nit boš misli svoji
 pa mi povej.
 Jaz mislila bom vse dotlej na predvečerja tiha ...
 Na zemljic vonj
 pukteč v večerne zarje,
 v nastopajočo noč prepolno sanj.
 Poslednji drobec slutnje moje
 iznova vedno se povrača vanj:
 In boš spoznal, da ni mogoče samemu ti dalje iti.
 Morda bo sila ta ob pravi uri tebe prerodila.
 in boš dojel kako v dvoje sončno je hoditi,
 in vedel boš: kako se tvoja solza v pesem izpreminja
 in moja žalost s tvojim smehom strinja. —
 Jaz mislila bom vse dotlej na predvečerja tiha ...

R. Smersu:

Družinska plača

(Nadaljevanje)

Sociologi in praktični socialni delavci so mnenja, da je vprašanje družinske plače v najožji zvezi z vprašanjem pravične plače. Za poročenega delavca je namreč šele takrat plača pravična, kadar je zadostna za vzdrževanje njega in njegove družine. Tudi papeža Leon XIII. in Pij XI. sta v svojih delavskih okrožnicah naglaševala misel, da je odrešitev proletarcev v veliki meri odvisna od tega, da se da delavcu plača, ki je zadostna za vzdrževanje njega samega in družine.

Rešitev vprašanja družinskih plač ni važna samo s stališča poedinca, ampak je še bolj važna s stališča države in celotne človeške družbe. Kajti le zdrava in krepka družina tvori temelj vsaki organizirani družbi. Zato težko razumemo, zakaj ni Bismark, ki je prvi v srednji Evropi uvedel socialno zavarovanje, privzel v svoj socialno politični program tudi uvedbo družinskih plač in dalje težko razumemo, zakaj je sploh rešitev tega vprašanja tako zelo zaostala za drugimi vprašanji.

Sicer niso v Evropi družinske plače nekaj nepoznanega. Tudi v naši državi jih poznamo. Pri nas prejema namreč večina državnih in javnih uslužbencev doklado za družino. Nikakor pa se niso udomačile družinske plače v privatnih podjetjih. Sicer je nekaj podjetij, ki dajejo družinske doklade, toda te spadajo med redke izjeme.

Vzrokov, da se vprašanje družinskih plač prav za prav še do danes ni premaknilo z mrtve točke, je več. Naj omenimo dva glavna.

Socializem je vprašanje delavskih plač reševal s pomočjo Marksove vrednostne teorije. Vrednostno teorijo in načelo družinske plače pa je nemogoče spraviti v sklad. Po vrednostni teoriji gre delavcem in nameščencem toliko, kolikor so vredni (vredni namreč v Marksovem smislu) njihovi produkti. V primeru, da je vrednost teh produktov majhna, ne bi dobil delavec niti zase dovolj dohodkov, kaj šele za številno družino. Ravno iz tega razloga pa socializem ni mogel zagovarjati in tudi še danes v teoriji

ne zagovarja načela družinske plače. Seveda v praksi družinskim plačam ne nasprotuje.

Drugi razlog, da je vprašanje družinskih plač še nerešeno pa je v tem, da ga tudi dobro misleči socialni delavci niso znali zagrabit s prave strani. Še danes jih je mnogo, ki zahtevajo od delodajalca, da naj daje neposredno delavcu družinsko plačo. Kdor pozna mehanizem današnjega menjalnega gospodarstva, ta ve, da moderni podjetnik ni več tako samostojen, ni tako sam svoj gospodar, kot so bili gospodarji v naravnem gospodarstvu. Uspeh podjetja je namreč danes pretežno odvisen od gospodarske in socialne politike države in od gospodarskih in socialnih razmer sploh. Podjetnik je torej glede vprašanja, kako bo plačeval svoje delavce, v prav veliki meri odvisen od gospodarskih in političnih okoliščin, ki jih ne more poljubno spreminjati.

V prav mnogih primerih pač more delodajalec dajati družinske plače in v takih primerih je tudi pravilno, da od delodajalca zahtevamo, da družinske plače tudi izplačuje, t. j. da se pri višini plače ozira tudi na število družinskih članov in na njihove potrebe. Če bi pa zahtevali družinske plače od podjetnikov, ki tega brez lastne škode ne morejo dajati, tedaj bi dosegli ali to, da preneha podjetje obratovati, ali pa to, da bo podjetje sprejemalo v službo samo neporočene delavce. In če bi tak delodajalec iz lastnega nagiba vendarle dajal svojim delavcem družinsko plačo, bi kaj kmalu opazil, da ne more trajno konkurirati z onim delodajalcem, ki ne izplačuje družinskih plač in čigar produkcijski stroški so zato manjši od njegovih.

Vidimo torej, da je zmotno naziranje tistih, ki pravijo, da bi se dalo vprašanje družinskih plač rešiti na ta način, da bi apelirali na socialni čut delodajalca, ali pa zahtevali od države, da uzakoni dolžnost dajati družinske plače. Ne prvo in ne drugo ne more imeti pravega uspeha. Prvo kot smo videli zato ne, ker bi v mnogih primerih tisti redki, ki bi temu klicu sledili, občutno zmanjšali svojo konkurenčno moč, ali morali nehote gledati na to, da zaposle čim manj poročenih delavcev in nameščencev. Pa tudi drugi način uzakonitev dolžnosti dajanja družinskih plač, ne bi vodil do zaželenega uspeha in to iz sledečih razlogov: S starejšimi poročenimi delavci bi imela neprimerno večjo režijo v primeri z mlajšimi podjetji z mladim delavstvom. Sploh bi pa podjetnik vedno našel možnost, da zaposli samskega delavca in izloči poročenega delavca. Iz tega razvidimo, da bi take rešitve imele prej slabe posledice kot dobre z ozirom na namen, ki ga zasledujejo družinske plače.

Rešitev tega problema je možna samo na en način, da naj daje družinsko plačo delavcu družba, to je država in naj se v to svrhu uvede družinsko zavarovanje ali kaj podobnega. Zadovoljivo rešitev v tem pogledu predlaga g. dr. Gosar, ki o tem vprašanju piše v knjigi »Za nov družabni red« in pravi, da bi moral del dobička v posebno rentabilnih podjetjih v eni ali drugi obliki služiti za izboljšanje mezd ali plač v onih podjetjih, ki ne morejo svojih delavcev in nameščencev primerno plačati. Zopet ni

mesta tukaj, da bi se spuščali v podrobna razmotrivanja, na kakšen način naj se tako družinsko zavarovanje izvede. Važno je, da bi se vse naše delavstvo, zlasti pa vsi naši delavski voditelji zavedli pomena ureditve družinskih plač, razumeli vso težavnost tega vprašanja in poskusili reševati to vprašanje s praktične strani. Je pa treba priznati, da je ureditev tega vprašanja neprimerno težja, kot ureditev vprašanja minimalnih plač. Vendar nepremagljivo tudi vprašanje družinskih plač ni in če se bodo merodajni krogi ravnali po smernicah, ki smo jih zgoraj označili, bomo v bodočnosti mogoče vendarle doživeli tudi čas, ko se bodo uredile družinske plače. Tedaj bomo mogli reči, da je storila družba skoraj vse, kar je v njeni moči in kar spada v njen delokrog glede ureditve delavskih plač.

Delavstvo pa se mora dobro zavedati, da ne sme vsega pričakovati samo od države, ampak *da nosi velik del svoje usode v svojih lastnih rokah*. Če bo delavstvo organizirano, izobraženo, disciplinirano in toliko zrelo, da se ne bo pustilo voditi od nevednežev in demagogov, potem bo našlo potov in načinov, kako naj si s svojo lastno pomočjo, s pošteno in dovoljeno borbo olajša svoje delovne pogoje in zlasti pribori tako plačilo za svoje delo, ki bo resnično primerno in resnično zadostno za delavca samega in pa tudi za njegovo družino.

UPRAVA VIGREDI PROSI, DA TUDI ZAMUDNIKI IN ZAMUDNICE PORAVNAJO NAROČNINO!

R. Smersu:

Zavarovanje služkinj, postrežnic in hišnic

Že dalj časa se pojavlja neka nejasnost, ali so služkinje, postrežnice in hišnice zavarovane po zakonu o zavarovanju delavcev, kdaj so zavarovane, kdaj ne in po katerem mezdnem razredu je treba za te osebe plačevati zavarovalne prispevke.

Splošno veljavno določilo zakona o zavarovanju delavcev odreja, da se morajo zavarovati vse osebe, ki dajo svojo delovno moč, stalno ali začasno v najem in sicer na podlagi kakršnegakoli delovnega razmerja, pa tudi ne glede na starost, spol in državljanstvo.

Pri služkinjah, postrežnicah in hišnicah bi zavarovalne obveznosti samo takrat ne bilo, če bi opravljale svoja dela pri kmečkih gospodarskih delih, pri živini, ali na polju. Kadarkoli pa prevladujejo notranja hišno gospodinjstva dela, tedaj so služkinje in postrežnice zavarovane, čeprav sicer ta dela opravljajo pri kmečkih posestnikih.

Za presojo zavarovalne obveznosti je torej v načelu merodajna vrsta dela, ki ga te osebe opravljajo.

Služkinje so one osebe, ki stalno opravljajo hišno gospodinjstva dela, imajo pri delodajalcu vso oskrbo in tam tudi stanujejo. Služkinje se zava-

rujejo ne glede na dejanski zaslužek v IV. meznem razredu v Ljubljani in Mariboru, v vseh ostalih krajih dravske banovine pa v III. meznem razredu.

Postrežnice so tiste osebe, ki opravljajo hišno gospodinjstva dela *stalno*, ali vsak dan po nekaj ur, ali gotove dni v tednu, imajo pri gospodarju po navadi tudi hrano, vendar pri njem ne stanujejo. Glavna oznaka je pri postrežnicah torej ta, da se njihova zaposlitev redno ponavlja v dogovorjenem času, bodisi dnevno, bodisi v razmahu nekaj dni. Značaj njihove zaposlitve torej ni slučajen ali nestalen, ampak stalen, če motrimo njihovo celotno zaposlitev. Dokaz, da obstoja ta stalnost, je v tem, da po navadi dobivajo mesečno plačo, kar pa ni bistveno in ta okolnost na zavarovanje ne vpliva.

Kljub temu pa je v praksi večkrat težko določiti, ali in kdaj spadajo postrežnice pod določilo točke 3. § 6. ZZD, t. j., v katerih primerih bi ne bile zavarovane. Da ne bi o tem nastajali spori, je Osrednji urad za zavarovanje delavcev po odobritvi ministrstva socialne politike določil o zavarovanju postrežnic tole:

Postrežnice spadajo v obvezno zavarovanje ne glede na to, ali so poročene, vdove ali samske, kadar je ta zaposlitev za njih glavna zaposlitev. To delo pa je za postrežnice glavna zaposlitev vselej, kadar iz te zaposlitve dobijo v naravi ali denarju plačo nad din 200.— na mesec.

Zavarovati je treba vsako postrežnico, ki pri enem delodajalcu zasluži nad din 200.—. Za take postrežnice odgovarja delodajalec za pravočasno oziroma prekasno prijavo in nosi seveda tudi vse zakonite posledice po § 11. zakona o zavarovanju delavcev.

Take postrežnice uvršča Okrožni urad v III. mezni razred.

Zaposlitev pri več delodajalcih.

Delodajalec pa, ki ima v službi tako postrežnico, ki pri njem zasluži manj kot din 200.—, je ni dolžan prijaviti v zavarovanje. Delodajalec tudi ni dolžan ugotavljati, če ista postrežnica zasluži še drugje toliko, da bi znašali njeni dohodki nad din 200.— pri vseh delodajalcih in seveda tudi ne odgovarja za zakonite posledice.

Možno pa je, da se zavarujejo tudi one postrežnice, ki pri več delodajalcih zaslužijo skupno nad din 200.—. V teh primerih lahko delodajalci sporazumno in prostovoljno prijavijo postrežnico, ki pri posamezniku ne zasluži din 200.— in sicer vsak na svoje ime in s tisto plačo, ki jo pri vsakem dobiva. Urad bo predpisal prispevke vsakemu delodajalcu v sorazmerju s plačo, ki jo postrežnica pri njem prejema v skladu z določili § 209. statuta Osrednjega urada za zavarovanje delavcev. O višini prispevka, ki odpade na posameznega delodajalca, bo urad vsakega posebej obvestil, ako se ne bi delodajalci ene postrežnice drugače sporazumeli.

Prav ista določila kot za postrežnice veljajo tudi za hišnice.

(Iz »Delavskega zavarovanja«)

MARJETICE

(Iz Sarajeva.)

Ozke ulice se stekajo z bregov v mesto. Enolične so in skromne, kot mala neznatna življenja, ki jih komaj opazimo, a so vendar vsako zase svoj svet. Te ulice se vzpenjajo ko misel mladosti: drzno včasih, včasih umirjeno in lagodno. Večkrat se ti zgodi, da nenadoma doživiš nekaj velikega v njih. Morda srečaš človeka, ki te čudovito spominja na nekaj. Na kaj, o tem se včasih zastonj vprašuješ. Tisoče jih je šlo mimo tebe, tisoče jih bo šlo, a redki so obrazi, na katere ne moreš pozabiti nikdar več. Enkrat samkrat si jih srečal, potem hodijo s teboj vse življenje.

Doli v mestu, sredi široke in najlepše ulice srečavaš življenja iz neznatnih ulic z bregov. Jasno jih spoznaš: po pogledih, ki so vajeni strmeti navzgor, po korakih: počasnih in previdnih, po iskanju in božanju z očmi, za katerim slutiš tlenje večno bdeče želje in hrepenenja po življenju prostranosti in udobnosti nižin. Pisani turbani, včasih zamazani in razcefrani, dičijo njih sive modrostne glave; črne tančice, razorana in nagubana lica stark, v katera se ni nikdar v življenju zazrlo oko tujega moškega. In še srečavaš med njimi — mladost. Deklice rožnih lic, z opojnimi očmi ujetih srn, ki si drzno dvigajo koprene sredi promenadne ulice in zapeljujejo... Ta Alahov cvet je opojnejši od najžlahtnejšega vina in nevarnejši od puščice Amorja... — Za vsem tem pa teče reka. Mirno, pokojno in brez šuma. Vrsta mostov vodi preko nje v pokrajino mošej in minaretov, kjer so doma golobje in klici Alahovih svečnikov v uri, ko tone sonce daleč na zapadu za tihe pokrajine in si človek z neutolažljivim hrepenenjem želi neznanokam. Preko vsega pa vesla pesem velikega katedralskega zvona: pozdrav Roži libanonski, Cedri z gore, Devici, ki je peklenski kači glavo strla! Pesem brona se lovi v stasitost jagnjedov ob reki, in za njimi nekje v samotni celici Alahovega meniha komaj slišno zašelesti kamenček v peščen uri...

*

Z Trebeviča je zavelo. Opojen veter pomladi, ki je kakor blažen poljub deteta. Prinesel je s seboj vonj po nedolgo skopnelem snegu in po prvem cvetju vrtov, preko katerih je brodil. V parku se je razcvetal španski bezeg in sinje zvončnice so bile v polnem cvetju.

Simon in Janica sta se nenadoma znašla ob cvetoči gredi. Bele, s svežim peskom posute steze so vodile krog in krog, zamotano, da se jima skoro ni dalo kreniti z njih. Hodila sta brez besedi in vonj prvega cvetja jima je preprezal misli in tiha neizpolnjiva hrepenenja. Ko sta za hip obstala ob cvetočem grmiču, je Simon zamišljeno izjavil:

»Pravzaprav nisem mislil semkaj.«

Mlada sorodnica se je ozrla vanj: Kam neki je potem nameraval? V parku je vendar najlepše. — Čez hip je dejala:

»Poglej, kako krasne rože!«

Pogledal je v smer kamor se je dvignila njena bela roka, potem pa je priprl oči. Nekaj boleznega je bilo v tej njegovi gesti, in ko je za hip ujela v svoj pogled temne kolobarje krog njegovih milih oči, je tudi njo prevzelo bolno čustvo... Morda je to zanj poslednja pomlad, to cvetje zadnje cvetje... Da, najbrže, saj drugače ne bo moglo biti. — Vedela je, da so se v tem hipu srečale njune misli. Tudi Simon je slutil to. Skušala se je smehljati prosto in vsakdanje, a je njen smeh izzvenel ko zvok pretrgane strune. Simonu je bilo, da bi ji rekel, naj se ne muči, pa ni storil tega. Saj je vseeno. Sedel je na klop in se zazrl v ostanek muslimanskega pokopališča tik pred seboj. Trava ga je preraščala, bujna in sveža, in iz te bogate žametnozelene preproge so rasli vanj mali vitki spomeniki ko drobne misli, ko ugašujoči, ko davno ugasli spomini na tiste, ki leže pod njimi pozabljeni in čakajo. Nekaj časa je strmel vanje in Janica je trgala marjetice. Potem se je nenadoma dvignil in stopil k deklici. Sklonil se je do njene roke in ji jo odmaknil s tal.

»Dovolj jih imaš, Janica.«

Pogledala ga je začudeno, a hip nato povabila pogled; zares, kam bo s tolikimi cvetkami! Drobena, nežna življenjca, željna sonca in rasti, ona pa gre in jih brez misli trga tjavendan...

»Oprosti, to sem natrgala zate.«

Položila mu jih je v dlani, prozorne in koščene. Pa to je bilo tako slabo opravičilo! Čutila je, da je storila nekaj, česar ji mladi Simon ne bo mogel odpustiti.

V fantu je vzrastlo čudno čustvo: želja, da bi se maščeval za potrgane cvetke. Zopet nista govorila ničesar. Prijel jo je za roko in sta šla. Vdala se mu je brez besed in ni mnogo razmišljala, kam sedaj. Saj je vseeno. Mislila je na drobne marjetice, ki jih je držal v dlani in ena izmed njih je postajala začudo velika. Imela je dolga, blede peresca in — Simonov obraz...

Ob jarkih, kamor sta dospela izven mesta, so cvetele spominčice in kalužnice. Veter je vël preko njih in jih razgibal v prijetno valovanje daleč doli za ovinek. Tam so rasle ciprese in vrbe žalujke in prvo popje perunik se je razcvetalo.

Janica je spoznala kam gresta.

Pred pokopališčnimi vrati je Simon iztegnil roko:

»Poglej, kako krasno se vidijo Hercegovske gore! Tam je Jahorina, tam Treskavica in tam nekje za njima je Kutski grad... —«

Prenehal je, kot bi hotel še nekaj dodati, pa se je premislil, ali morda zamislil in pozabil, da bi moral še nekaj povedati. Janica je pač tudi tako vedela vse: da se je tam zgodilo... Da je tam, na onem osamljenem hribu, nekega poletnega dne namočilo vročega in razgretega Simona do kože...

Krenila sta mimo cipres po široki beli poti dalje. Ob sveži, komaj zagrebeni gomili mlade deklice se je Simon ustavil. Cvetje na njej je bilo še rosno. Zdelo se je, da je moral na grob hoditi nekdo, morda vsako uro in kropiti cvetje s svežo studenčnico. To je glasno mislil, potem pa umolk-

nil. Morda se mu je zdelo potrebno, da se spomni na neznanega človeka, ki toliko žrtvuje in mu ni odveč in ne neprijetno hoditi na gomilo skoro vsako uro. Morda je mislil in ugibal: ali je prijetneje tistemu, ki prinaša hladno studenčnico komaj utriganim rožam, ali tistemu, na čigar gomili te rože ležijo in dehtijo ko nikdar pozabljen trenutek slovesa med živimi in mrtvimi. Morda je mislil, da je potrebnejši molitve in prošnje tisti človek, ko pa mlada deklica, snivajoča tam spodaj pod mrko rušo. —

Ko je zopet spregovoril, mu je zvenel glas ko struna na harfi, kadar ta dosluži svoje in je njeno življenje na najobčutljivejšem mestu načeto.

Janica se ni upala ozreti vanj. Slutila je, da bi se ji samo nasmehnili s tistim obupno vdanim nasmehom, ki nima namena skrivati ničesar. Pa tudi tako ni ušla temu, česar se je najbolj bala: odkriti, trpko bolesteri samoobsodbi človeka, ki ve in čuti, da ni več daleč njegov dan. Vračajoča se mimo pokopališčnega križa, jo je nenadoma prijel za roko.

»Misliš, da ne vem, kaj si mislila prejle ob sveži gomili?! Do pičice natančno ti lahko ponovim tvoje misli.«

Ponarejena mirnost in ravnodušnost njegovih besed je žgala. Za njo je bilo ostro čutiti bolečino in nemir mladega življenja, ki si mora šteti dneve in ure. — Janici se je orosilo čelo. Obšel jo je občutek, kot da jo hoče pripraviti, primorati do tega, da bi mu odkrito in jasno razodela svoje mnenje o njem. Bilo ji je strašno. Zrla je nepremično v vrhove cipres, ki jih je rahlo pozibaval veter in njena razbičana misel se je trdo zagrizla v bolečino. Simon pa je nenadoma stopil pred njo in ji pogledal naravnost v obraz ...

»Le zakaj neki umikaš svoj pogled?! Mar misliš, da se bojim —.«

Deklica je vztrepetala.

»Jaz nisem mislila ničesar.«

Oba sta živo čutila, da so bile te besede laž. On se je zasmel ubito in kratko. Smeh, ki je jasno povedal:

»Vem: vi vsi se veliko bolj bojite moje smrti nego jaz sam. Izmikate se mi, lažete mi, a jaz vkljub temu vse vem; jaz sem prvi, ki vse vem, kako je z menoj, in da ne bom več dolgo ...«

»Da,« je pritrdil potem, »jaz se ne bojim smrti ... mar mi je —.«

To je bila druga laž, obupna in žalostna. Čutila sta jo obadva ostro, ker je bila neprimerno težja od prve. Janica si je šla z dlanjo preko potnega čela in Simonu se je za hip zmeglilo pred očmi. —

Od nekje so prilebdeli zvoki orkestra. Promenadna godba, opojno se razlivajoča v pomladni dan, v mehko vonjajoče ozračje, vsepovsod.

Tedaj se je deklica nenadoma oklenila fantove roke:

»Simon, duša draga, zakaj vse to?!«

V njenih ko encijan modrih očeh so bile solze. Simon se je zazrl v te solze in nekaj blaženega je vstalo v njem. Pobožal je dekličino ozko belo roko in zamišljeno izjavil:

»Nihče od nas se ne boji smrti same. Vsi se bojimo nečesa drugega; nečesa velikega, pravečnega, ki pride, a ne vemo kakšno bo, in ne bo ho-

telo in ne moglo oditi nikdar več. Večnost, to je beseda in pojm, ki ga živ človek ne more doumeti. In mi bomo sužnji Večnosti...»

Potem ji je vrnil marjetice.

»Na, dekle, te drobne cvetke. Shrani jih in mi jih prinesi semkaj... Od tu bom gledal sinje hercegovske gore... mislim, da bo vseeno lepo... —«

*

Simona sem poznala. Srečala sem ga nekoč v eni izmed neznatnih ulic, ki se stekajo z bregov v mesto in njegovega obraza ne morem pozabiti več. Smehljal se je in me čudovito spominjal na pesem nad pesmijo, na življenje nečesa, čemur ne more biti konca...

To se je zgodilo ob uri večerne molitve Alahovih vernikov, ko je sonce tonilo za daljne pokrajine, ko so se pisani turbani dotikali trdih tal sarajevskih ulic, ko je veliki katedralski zvon pozdravljal Rožo libanonsko, Cedro na gori, in ko je škrlatna luč zapada ožarjala ko smaragd zelena pobočja Trebeviča.

PO ŽENSKEM SVETU

Norveška žena. Močan, rezek zrak, intenzivni sijaj sonca v dobi kratkega norveškega poletja in predvsem športno udejstvovanje, ki se meri pri doraščajočih dekletih Norveške lahko z najbolj naprednimi državami, vse to je v številnih generacijah izoblikovalo lepo, gibčno, visoko postavo, ki je v splošnem last Norvežanke. Sveža koža, svetle in jasne oči, plave lase in neprisiljen način obnašanja so nadaljnji znaki teh deklet.

Norvežani zelo ljubijo otroke in vsaka družina ima najmanj tri. Toda malčki so prav kmalu samostojni in nima mati z njimi preveč dela. Mož ne prihaja opoldne domov, kakor tudi v Angliji; zato pa mora biti zajtrk bogatejši, več vrst kruha, dve jajci in več skodelic, ki jih navadno niti ne štejejo, posebno aromatično pripravljene močne kave, potem pa še sir, razno meso in ribe. Saj to je že po naših pojmih kar odličen obed. Ker vsa družina zaradi poznega dne, ki je v severnih krajih naravna posledica geografske lege, zelo pozno vstaja, tudi šole in pisarne se začenjajo šele ob pol desetih, ker je pozimi do devetih popolna tema, tako ostane dovolj časa za pripravo zajtrka, ki je tudi na zunaj zelo vabljev.

Jagodni kompoti in jagodne marmelade, ki jih gospodinja v jeseni pripravi, dopolnjujejo vsak obed.

V stanovanju samem pa gospodinja tudi v mestu nima takih sredstev, kakor smo jih navajeni v boljših hišah, kakor vodovod v kuhinji, kopalnica in podobno. »Smo pač revni ljudje,« pravijo gospodinje in pri tem se zavidljivo veselo nasmihajo, kar je znamenje, da se jim v resnici dobro godi.

Če pogledamo glavno mesto Oslo, potem opazimo ob robu mesta celo vrsto malih hišic, bodisi ob fjordu ali na gričku, ki so zaradi morske poti, ki je vsem dostopna, pravzaprav sosedje. Hiše so lesene, živo pobarvane, a snažne in preprosto opravljene. Toda žen to ne moti, ker je domačnost njihovega doma višek zahtev.

Pa ne samo v stanovanju, tudi v obleki so norveške žene zelo skromne. Tudi v boljših slojih ne najdemo svilenih oblek, ki pomenijo pravi luksuz, ampak zlasti v poletju pisane obleke iz navadnega pavolnatega blaga. K temu pa ima vsaka žena bodisi stara ali mlada svoje »knikkerbocker« t. j. dolge smuške hlače, ki jih nosi pozimi in poleti v gorah s tako zvano »polo-bluzo«; za slabo vreme pa ima vsaka svojo črno pelerino s kapuco.

Čudna se nam zdi trditev, da na luksuz v obleki norveška žena ne gleda, nikoli pa se ne odpove sportu in potovanju. Navada je, da dekleta iz boljših hiš gredo za dve leti iz domovine, največkrat v Anglijo; zato se ne smemo čuditi, da je norveška žena v splošnem visoko izobrazena, da govori dva do tri tuje jezike, da se inteligentka izobražuje za posebno stroko in tudi to, da jo možje smatrajo sebi enako.

Razmerje med mladimi ljudmi je zelo pristrčno. Dekleta se može med 20 in 24 letom in so svojim možem prav dobre pomočnice v trgovini in domu, a ne zaostajajo tudi v sportu in družabnosti.

Norvežanka je predvsem drugim dobra gospodinja in mati. Povsod izpolni svoje mesto v poklicnem življenju in je za vsako delo zelo pripravna. Na svojih stavah, ki stoje v vsaki hiši bodisi v boljši, bodisi na podeželju, izdeluje preproge, blazine in prtiče po starih vzorcih v zelo pisanih barvah, ker je sama zelo navezana na barvitost svojega okolja in zaradi tega nikoli brez nujne potrebe ne obleče črne obleke. To veselje do barvitosti ima menda svoj vzrok v splošni razgibanosti norveške žene. Zdi se, kakor, da bi jo male jezice vsakdanjega dne, ki nikomur niso prihranjene, prav nič ne iztirile. In če tudi ni vedno zadovoljna, tega ne pokaže

in s svojim veselim smehom vso okolico spravi v dobro voljo.

Pravijo, da se je v prvi vrsti norveški ženi zahvaliti, da je življenje tam daleč na severu toliko prijetno; bo pa že resnica, ker prav norveška žena ne pozna zunanosti in hinavščine, temveč se vedno ohranja v zdravem optimizmu.

Letošnja glavna skupščina katoliških nemških učiteljic bo 28. do 30. julija v Beuronu. Vodilna misel tega zborovanja je »Kraljestvo Kristusovo in mi v njem«.

Škofija Aachen pripravlja veliko romanje vseh katoličanov Nemčije, da se pokažejo tudi v hudih časih kot katoličani. Posamezni stanovi so že izdali svoje oklice na svoje članstvo. To romanje je mišljeno kot spokorno in zadostilno in so v perspektivah tudi tozadevna navodila. Tudi druge škofije so že izdale oklic za podobna romanja v svojih škofijah.

Od 26. do 29. avgusta t. l. se bodo zbrali v Dortmundu zastopniki katoliškega nemškega zunanjega misijona t. j. onih Nemcev, ki živijo izven državnih mej. Z njimi bodo prišli njihovi duhovni voditelji, škofje, opatje in duhovniki in zastopniki Rafaelove družbe, ki bodo potem v Nemčiji sami poročali, kako se jim godi.

IZ NAŠIH KROGOV

Minke Svetlin ni več. V nedeljo 27. junija je prinesel »Slovenec« kratko notico, da je v splošni bolnici umrla Minka Svetlin, ki je bila 13 let slepa. Vse Vigrednice se je bodo spomnile izza prvih dekliških časov v krogu slovenskih orlic, ko je z njimi poletela na zlet v Brno. One, ki bi je ne poznale naj gredo gledat v Vigred l. 1925 na stran 52, 115 in 137. Še druge pa, ki so ji stale ob strani v začetku njene nesreče, vedo, kako je živahna, nadebuda in za vse dobro vneta orlica Minka Svetlin nenadoma oslepela. Živela je kot trgovska pomočnica v Kamniku in se preživljala že od zgodnje mladosti od dela pridnih rok. Ker svojcev ni imela, so se tedaj njene sestre orlice zavzele zanjo in ji zbrale prav na sestrski način lepo vsoto, s katero ji je

bilo omogočeno zdravljenje z radijem v Avstriji. Njeno zdravljenje je prve čase lepo napredovalo, toda se je kmalu poslabšalo, da je popolnoma oslepela in ni razločila niti dnevne svetlobe več. Vse to svoje trpljenje pa je prenašala s čudovito potrpežljivostjo in vdanostjo v voljo božjo. Bivala je nekaj časa v zavetišču usmiljenih sester v Mengšu, potem pri ss. usmiljenkah v Kamniku in se je ob otvoritvi zavoda za slepe v Stari Loki za stalno preselila tja. Tudi v novo okolico je prinesla s seboj toliko veselega humerja in zdrave veselosti, da je znala tolažiti vse one, ki so okoli nje enako trpeli. Uredništvo Vigredi hrani lepo zbirko njenih pisem, ki jih je pisala s pisavo za slepe, iz katerih se da sklepati na njeno lepo duhovno živ-

ljenje. Ure in ure je preklečala v cerkvi ali kapeli in znala čudovito lepo moliti. Že pred leti, ko smo drugi komaj vedeli, kaj je to, se je vpisala med duše-žrtve in je darovala vse svoje trpljenje združeno s posebnimi nameni svete cerkve, ki jih predpisuje ta najnovejša duhovna bratovščina. (Vpisuje se vanjo v uršulinskem samostanu v Ljubljani). Mnoge Vigrednice, ki so jo obiskovale v Mengšu, v Kamniku in v Stari Loki vedo, kako se je lepo razvijalo njeno duhovno življenje v eno samo veliko žrtev.

V to tiho požrtvovalno in različnih žrtev polno življenje je nenadoma zopet posegla božja roka in je ustavila to življenjsko uro. V tednu pred 27. junijem je začela, kakor ob začetku bolezni, bolehati in tožiti nad hudim glavobolom. Ker se je ta družil z visoko temperaturo, so v domu za slepe klicali zdravnika, ki je odredil prevoz v ljubljansko bolnico. Tako je prišla v torek zvečer v Ljubljano in so jo prihodnje dni obiskale ljubljanske Vigrednice in njene stare znanke, toda bolezen se je hitro slabšala: hromela je počasi, pričénši pri nogah in je v petek komaj nekoliko še gibala z rokami. Ostala pa je pri popolni zavesti do konca in je v poznih večernih urah vprašala nočno sestro, če je že tako daleč, da bo začela umirati. Previdena z vsemi sv. zakramenti za umirajoče je res umrla v noči od 25. na 26. junija okoli ene ure. Ljubljanske Vigrednice, ki so jo šle v soboto še obiskat, so jo dobile že na mrtvaškem odru. Zelo lepa je bila, vsa bela, kot nevesta, vsa zasuta s cvetjem, ki so ga nanosile ljubljanske in okoliške Vigrednice. V nedeljo ves dan do pogreba so ji še prinašale cvetje in jo kropile. K pogrebu so se zbrale zastopnice ljubljanskih dekliskih krožkov, krožka Kamnik, Mengeš, Domžale, Sostro itd., ki so ji vse prinesle domačih pozdravov v obliki cvetličnih šopkov in vencev.

Zelo lep je bil njen pogreb, ki se ga je udeležil celotni odbor društva »Dom slepih«, konzorcij Vigredi, predsedstvo Slov. krščanske ženske zveze in zastopnice vseh zgoraj imenovanih dekliskih krožkov.

Pokopali smo jo na novem delu pokopališča 21. oddelek, prva vrsta, peti grob, kjer jo sestre Vigrednice lahko obišejo. Tako v Ljubljani, kakor v Stari Loki se

je bralo takoj prve dni več svetih maš zanj.

Vsem onim, ki se bavijo s sportom in gimnastiko priporočamo, da se nauče lepo vajo, ki jo je sestavila Minka »Le enkrat bi videl«.

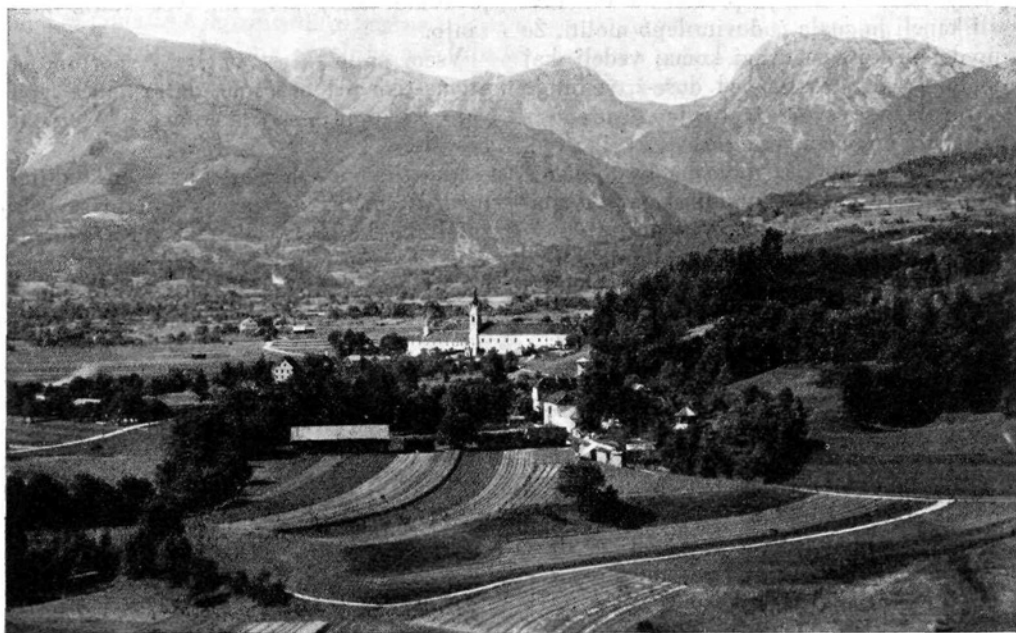
Mnogim Vigrednicam, njenim nekdanjim tovarišicam, ki so ves čas bolezni skrbele za Minko, bo odslej takorekoč nečesa manjkalo. Vse pa naj bodo uverjene, da bo pa odslej začela Minka skrbeti zanje. Ohranimo jo v sestrskem spominu!

VZGOJNI ZAVOD URŠULINK V MEKINJAH PRI KAMNIKU

Mekinjski samostan uršulink leži med prijaznimi gozdovi 408 m nadmorske višine in 15 minut oddaljen od prijaznega mesta Kamnika. V ozadju se dvigajo močnejše Kamniške planine. Divna okolica kraja nudi krasne izletne točke.

Svež gorski zrak vpliva jako ugodno na one, ki so slabih živcev in na mestne otroke, ki nimajo prilike bivati v prosti naravi.

Naloga uršulinskega zavoda v Mekinjah je telesna in umstvena, predvsem pa npravstvena izobrazba izročeni mu gojenk.

Poučuje se vseskozi po učnem načrtu, kakor ga predpisuje ministrstvo prosvete meščanskim šolam. Poleg postavno predpisanih predmetov se nudi gojenkam in učenkam prilika za pouk v laškem, francoskem, angleškem in tudi poleg šolskega pouka v nemškem jeziku ter za klavir, gosli in citre.

Dekliški krožek Kodeljevo je priredil za praznik Sv. Rešnjega Telesa, dne 27. maja prav lepo in bogato razstavo cerkvenih paramentov. Članice krožka so skozi dve leti zelo pridno delale potrebno ročno delo tako na sestankih kakor tudi doma ob prostem času. Uspeh njihovega dela je bil presenetljiv: prostor, v katerem je bila razstava — ki je bil sicer dokaj velik — je bil skoro premajhen. Ročno delo je bilo res lepo in natančno izdelano po lepo izbranih motivih. Članice so potrebno blago dobile, deloma pa tudi same darovale, vse lepe vzorce pa same predtiskale in izvršile. Da si boste mogle vsaj nekoliko predstaviti njihov trud in delo je potrebno navesti, da je bilo razstavljenih 209 najrazličnejših izdelkov (štrole, koretliji, ministrantska oblačila, albe, oltarni prti, humerali, korporali, purifikatorji, lavabo-prtiči, brisače,

ščitniki za štrole itd. itd.). Vse to je namenjeno novi cerkvi sv. Terezike na Kodeljevem.

Gotovo bi bila vsaka fara vesela in hvaležna takim dekletom. — Dekleta, kjer le morete, tudi ve kaj storite za lepoto vaše cerkve in čast božjo.

V. D. K.

Gospe in gospodične bivše šmihelske gojenke in učenke ste vabljeni k letnim duhovnim vajam, ki bodo v Šmihelu pri Novem mestu v samostanu od 20. do 23. avgusta. Prijave se naslavlajo do 15. avgusta v Šmihel samostan. Oskrba za tri dni din 100.

Pridite, da se po dolgem času zopet vidimo in se okrepimo dušno in telesno za nove borbe življenja.

Odbor

DEKLIŠKI DAN LAVANTINSKE ŠKOFIJE

Grad Betnava pri Mariboru je postala po zamisli in po dobroti prevzv. g. škofa naš novi osrednji dom dekliškega gibanja za lavantinsko škofijo. Mnogo deklet je že sprejel ta dom, že lani ob Slomškovih dnevih in potem skozi vse leto ob priliki tečajev ali sestankov. Zlasti lepo je bilo na Betnavi ob liturgičnem tečaju v velikem tednu in pa v dneh 1., 2. in 3. maja ob tečaju za voditeljice dekliških krožkov. Pa tudi sicer, ob večjih ali manjših sestankih,

ki se redno vrše na Betnavi, nam je Betnava pokazala, da nam je res dom, prijeten in vesel dom. Vsako dekle se rado vrača na Betnavo in ve, da bo na Betnavi našla novih sil za lastna plemenita stremjenja in za svoje apostolsko delo med dekleti in v družbi sploh; ve pa tudi, da bo vedno našla veselje, pesem, igro.

Sedaj se pripravlja Betnava na nov dogodek, na veliki »Dekliški dan« za Marijin praznik 15. avgusta. Pripravlja se, da bo iz vse škofije sprejela množice naših dobrih, plemenitih deklet. Veliki dan mora biti 15. avgust in na globoko mora zarežati v naše deklško gibanje. Po škofu in drugih duhovnikih Cerkve mora tisočem poglobiti visok ideal pravega deklštva. Vsa, zlasti mlajša dekleta so vabljeni, ne le Marijine družbenice in članice prosvetnih krožkov oz. DKA, ne, ampak vsa dekleta. Prav vsa... ki se vesele deklške skupnosti, ki z veseljem prislunnejo besedi o našem deklškem ponosu, o srečni prihodnosti, o pogumnem delu za širjenje kraljestva Kristusove ljubezni! Marija nas čaka in nas vabi za svoj praznik, ob njenem oltarju se bomo v zborovanjih poglabljale v zaklade prave sreče za nas in za družbo.

Od 16.—19. avg. istotam tečaj KA za učiteljice lavant. škofije.

OBČNI ZBOR DEKLIŠKEGA PROSVETNEGA OKROŽJA LJUBLJANA

Dne 20. junija 1937 se je vršil I. redni letni občni zbor našega okrožja. Kot najlepša priprava na občni zbor je bila skupna sv. maša na Rožniku, katero je daroval čg. I. Slana CM, ki je imel na vse navzoče številne članice okrožja tudi primeren iskren nagovor.

Po sv. maši smo odšle vse v Trnovo, kjer nam je tamošnje prosvetno društvo iz prijaznosti dalo na razpolago svoje prostore za to priliko.

Ob 9.45 je predsednica otvorila občni zbor, ki se ga je udeležilo $\frac{2}{3}$ krožkov in so bile navzoče tudi članice vseh ljubljanskih krožkov. VDK je zastopala predsednica s. M. Pogačnik.

Iz tajniškega poročila, ki ga je podala tajnica s. M. Marinko je bilo razvidno, da je okrožni odbor prejel v 1. letu svojega obstoja 37 raznih dopisov in 6 okrožnic

od VDK. Odposlanih je bilo 28 dopisov in 3 okrožnice včlanjenim krožkom. Odborovnih sej je bilo 21. V okrožje je včlanjenih 13 krožkov z 282 članicami in 215 mladenkami oz. gojenkami. Krožki so imeli skupno 234 sestankov, 80 sej in 24 prireditvev.

Za blagajničarko je poročala tudi s. M. Marinko, in sicer le, da okrožje doslej ni prejemale od krožkov nobene članarine, ker se ista določi šele na tem občenem zboru. Kritje vseh nujskih stroškov je za preteklo leto poskrbelo VDK.

Športna referentka s. Rozi Golob je poročala o športnem gibanju in zanimanju med članicami. Kjer je le mogoče, goje dekleta gimnastiko itd., vendar pa pravega razmaha na tem polju zaenkrat še ni.

Poročilo predsednice je pokazalo vse v preteklem letu. Sestavile smo poseben ostalo delo, ki ga je okrožni odbor izvršil Poslovnik za ljubljansko okrožje, ki ga je kasneje prevzelo tudi VDK za celotno Zvezo deklških krožkov. Organizirale in izvedle smo 12 deklških prosvetno-debatnih večerov v hotelu Union, na katerih sporedu so bila sledeča predavanja: Zakaj in kako naj deklški krožki izvedejo dekl. kat. gibanje? Ali Cerkev res ni zaščitnica ženskih pravic? Hitlerjeva osebnost. Cerkve in omejevanje rojstev. Kaj izvablja dekleta v komunizem? Širjenje kat. tiska — deklška dolžnost. Odnos katoliškega dekleta do izgubljene sosesre I. in II. del. Civilni zakon in katoličanka. Javno mnenje in dekle. Emancipacija dekleta. Moderno katoliško dekle v sedanji družbi.

Dalje smo izpeljale po vsem okrožju prosvetne tekme in revizije krožkov. To je bilo za krožke in okrožni odbor dragocena pomena. Navezali so se tesnejši medsebojni stiki, ki bodo mogli biti samo v korist celokupnemu okrožju. Tekme oz. revizije so se vršile pri vseh včlanjenih krožkih. le na Ježici in v Mostah so iz neopravičenega vzroka odpadle.

Za članice okrožja se je vršil tudi izlet v Savinjsko dolino, kjer ima na gradu Brdce Celjska deklška podzveza svoje lepo urejene prostore.

Poročilo je bilo soglasno odobreno. Na predlog nadzorstva je bila odboru enoglasno dana razrešnica s pohvalo. Sprejel je bil tudi predlog, da plačujejo včlanjeni krožki

okrožju članarino v znesku Din 10.— za leto 1937/38. Dalje, da se vrše za ljubljansko okrožje še posebne tekme iz tvarine, ki bo za včlanjene krožke najbolj aktualna. Pohvalno je treba omeniti krožka Št. Vid in Smlednik, ki sta s svojimi predlogi o strokovni in idejni izobrazbi deklet pokazala svojo zrelost in sodobno usmerjenost na polju dekliške prosvete.

Pri volitvah so prišle nanovo v odbor:

Danica Lavrič, Žirovnik Minka, Strajner Lojzka, Zupanc Špelca, Kos Ljudmila, Zanoškar Špelca, Trtnik Anica. V nadzorstvo: Apih Karla, Zupanc Minka. V razsodišče: Apih Silva, Pipan Krista, Srebot Mici. Obžalujemo pa, da je odstopila dosedanja taj-

nica M. Marinko, ki je vedno pokazala mnogo veselja do prosvetnega dela.

Pri slučajnostih je s. predsednica na kratko orisala delovni program za prihodnje leto, ki ne bo omejen na družabne prireditve in razne nastope, ampak bo skušal uveljaviti dekl. kat. gibanje v okviru katoliške prosvete. Naš delovni program je bil zlasti toplo sprejet pri navzočih odbornicah VDK, ki so želele, da bi ena naših odbornic v njih odboru prevzela vodstvo vseh okrožij.

Ko se k slučajnostim ni nihče več oglasil k besedi, je predsednica ob 11. uri zaključila občni zbor.

ŽENA V DOMU

MRZLE SADNE JUHE

V vročem poletju nas zlasti juha preveč ogreje in se je kaj radi ognemo. Popolnoma jo lahko nadomestimo z mrzlo sadno juho. Pripravimo jo iz raznega, najbolje mešanega sadja. Vzemimo n. pr. $\frac{1}{2}$ kg marelic, $\frac{1}{4}$ kg borovnic in $\frac{1}{4}$ kg ribizlja; vse lepo osnaži, odstrani koščice in peclje in kuhaj pokrito z vodo, da se zmehča. Potem pretlači skozi sito in primešaj sok pol limone, košček cimeta in 20 dkg sladkorja ter pusti zavreti. Medtem vmešaj 2 rumenjaka, kavno žličko krompirjeve moke in 4 žlice vina, da bo gladko in vlij v tankem curku v sadno juho. Ko se pokažejo ob robu mehurčki, odstavi in pokrito postavi na hladno. Na sadni juhi so dobri znani sneženi vložki. V trd sneg iz 2 beljakov zamešaj 6 dkg sladkorja in zakuhaj v vrelo vodo s kavno žličko vložke, ki naj počasi odkriti vro 2 minuti, potem jih obrni in ko so vreli še 2 minuti, jih s penovko poberi na krožnike. Za na mizo vlij na vsak krožnik zajemalko mrzle, še enkrat premešane sadne juhe.

Za sadne juhe vzameš lahko tudi češnje, češplje, jagode, maline, grozdje, robide, rabarbaro, kosmulje in kutine. Če je sadje kislo, dodaj mesto limone 2 žlici lahkega belega vina. Mesto vložkov daj v juho opečen biskvit ali koščke prepečenca.

Na Češkem so v navadi *sadne juhe z mlekom*, ki posebno prijaajo otrokom: $\frac{3}{4}$ kg zrelih breskev pomoči s sitom vred za pol minute v vrelo vodo, da jih lahko olupiš. Odstrani pečke in zreži na majhne kocke. Primešaj 15 dkg sladkorja, žličico ruma in malo cimeta. Čez eno uro prilij $\frac{3}{4}$ —1 l surovega mrzlega mleka, premešaj, potresi z opečenim kruhom in postreži. Prav tako lahko pripraviš jagode, borovnice, marelice in maline. Dobro je tudi, če vliješ čez večje rezine opečenega belega kruha.

MOTITE SE ...

ako mislite, da ste storili vse, če na zunanjo čistite Vaše zobe s kakršnokoli zobno kremo. Bolj važno je, odpraviti zobni kamen, ki tiči za zobmi, a to se doseže z zobno kremo Sargov KALODONT, katera ima v sebi učinkoviti dodatek sulforicinoleat doktorja Bräunlich. S tem odpravite polagoma vendar zanesljivo zobni kamen in preprečite, da se naredi drug. Za izpiranje in razkuževanje ustna voda Kalodont.

Asturski mocca

V porcelanasti skodelici zžvrkljaj 1 rumenjak, zvrhano kavno žličko sladkorja in osminko litra mrzle močne črne kave. Odišavi z dvema kapljicama konjaka in limonovega soka, daj vanj nekaj majhnih koščkov ledu in serviraj s slamico.

V skromni kmetški hiši

se je rodil velik in znamenit duhovnik, ki je hotel postati ne samo dušni pastir, temveč tudi zdravnik svojih župljanov. To je bil župnik Sebastian Kneipp.

V vsako zrnce je Stvarnik položil skrivno moč, da bi koristila ljudem.

In župnik Kneipp je iskal to moč v rastlinah in zrnih in njegovo prizadevanje je rodilo obilen blagoslov.

On je bil tisti, ki je človeštvu pripravil izvrstno pijačo iz domačega ječmena, pijačo, ki se še danes pripravlja natančno po navodilu župnika Kneippa in se zato imenuje:

Kneippova sladna kava.

**DOBIVA SE SAMO
V TAKIH PAKETIH**

Sadne plošče, torte in kolački

Za sadno pecivo uporabljamo največ krhko testo, ki sme biti tudi prav preprosto. Torte, skledice in pastetke pečemo prazne in jih nadevamo s surovim sadjem, ali pa jih že pečemo s sadjem, vendar moramo potem testo potresti s piškotnimi ali precvrtimi krušnimi drobtinami, zmešanimi z orehi, da testo ne bo mokro in sirasto. Če pečemo tortice s sadjem, jih proti koncu lahko pokrijemo z oslajenim beljakovim snegom. Surovo sadje pa polijemo s sadnim sokom ali oslajenim vinom, ki smo mu primešali nekaj listov stopljene želatine. Sadje se zdi potem kot pod steklom in so take tortice zlasti za goste lepše kot samo potresene s sladkorjem.

Nekaj receptov za krhko testo

I. Pripravi in stehtaj 25 dkg moke, $12\frac{1}{2}$ dkg presnega masla, 1 jajce, žličo mleka, žličo ruma ali kisa, 3—8 dkg sladkorja in za noževo konico soli.

Presej moko na desko. Dodaj soli in sladkorja, sesekaj vmes presnega masla, naredi vdolbino, ubij vanjo jajce, prilij mleka in ruma ali kisa in vgnetaj z nožem. Ko se že vse sprijemlje, še hitro pogneti z lahko roko, da postane testo gladko in voljno. Pred uporabo naj počiva na hladnem, pokrito vsaj pol ure.

II. Vzemi 25 dkg moke, 7 dkg sladkorja, $12\frac{1}{2}$ dkg presnega masla, 6 dkg zmletih orehov ali mandeljnov, 3 rumenjake in za noževo konico soli. Naredi testo kot pri I. navodilu.

III. Mesto orehov ali mandeljnov vzemi 6 jedilnih žlic zribane čokolade ali 3 žlice kakava in 2 žlici sladkorja.

IV. Vzemi 25 dkg moke, $12\frac{1}{2}$ dkg presnega masla, $12\frac{1}{2}$ dkg sladkorja, 1 jajce, sok in lupino pol limone in $\frac{1}{2}$ pecilnega praška.

Za sadne plošče razvaljaj katerokoli krhko testo $\frac{1}{2}$ cm debelo, položi na pločevino, potresi z precvrtimi drobtinami, obloži s sadjem in potresi s sladkorjem. Po vrhu naredi iz ostankov testa mrežo ali pa pol pečeno namaži z oslajenim beljakovim snegom in potresi z orehi ali mandeljni. Ali razvaljaj testo, zreži v 15 cm široke proge, iz ostalega testa naredi za prst debelo kačo; položi na rob in naredi zareze z noževim robom ali ščipalnikom. Pečeno potresi po

sredi s sadjem in polij s sadnim sokom z želatino. Za $\frac{1}{4}$ l soka rabiš 3—4 liste želatine. Želatino umij v mrzli vodi, zreži s škarjami in stopi na robu štedilnika v topli vodi. Zavreti ne sme. — Rob obrizgaj s stepeno sladko smetano in zreži na rezine. Za sadne tortice rabiš majhne modelčke, ki jih obloži s krhkim testom in napolnjene s fižolom speci. Pečenim in nekoliko ohlajenim previdno odstrani fižol in jih nadevaj z jagodami ali malinami in stolčeno smetano, s polovico breskve ali marelice, napolnjene z marmelado in 2 orehovima jedrcima; po vrhu zopet s smetano ali z jabolčnim snegom in rozinami. — Speci v peči 75 dkg jabolk, pretlači skozi sito in stepaj z metlico za sneg z 2 beljakoma in 8 dkg sladkorja. Napolni v skledice in potresi z rozinami. Če nimaš modelčkov, zreži s krapovim obodcem ali kozarcem in jih obrobi s testom kot sadne plošče.

Lisičke z možgani

(K dobri letini lisičk)

30—40 dkg lisičk osnaži, skrbno operi, zreži in zmešaj s sokom $\frac{1}{4}$ limone. Prepraži na 6 dkg masti srednjeveliko čebulo, malo kumne in zrno strtega česna, dodaj lisičke in praži, da se posuši ves sok. Potem soli in popraj, dodaj osnažene sesekljane telečje možgane in zelenega peteršilja. Ko se še to prepraži, dodaj 2 celi jajci. Ko jajca rahlo zakrcknejo, je jed gotova.

PRIPRAVLJAJMO ZA ZIMO

Slane kumare

Enakomerne, trde, srednjevelike kumare namakaj čez noč v mrzli vodi, potem jih dobro zbrši in tesno zloži v velik kozarec ali prsten lonec. Vmes daj liste od grozdja in od višenj, pehtran, poper in koleščke hrena. Medtem za petlitsko posodo $\frac{1}{2}$ l vode in 10 dkg soli, dolij $1\frac{1}{2}$ l mrzle neprekuhane vode in vlij čez kumare, da je vrhnja plast dober prst visoko pokrita z vodo. Samo rahlo pokrite pusti na toplem, a ne sončnem prostoru 10—14 dni, da povro in se ne dvigajo več mehurčki. Potem jih dobro zaveži in shrani na hladnem.

Mešana solata

Osnaži in zreži na rezance ali kolesca 10 zelenih in 5 rdečih paprik, 1 kg zelenih paradižnikov, 1 kg trdih kumar, 4 velike

(Nadaljevanje s str. 320)

korene, 2 veliki čebuli in glavico zelja. Zmešaj z 2 zvrhanima žlicama soli, stisni v kepo in pusti čez noč. Drugi dan kuhaj 10 minut $\frac{3}{4}$ l ostrega vinskega kisa, $\frac{1}{4}$ l vode, osminko litra olja, 2 lorberjeva lista, 10 zrn popra in 2 kocki sladkorja. V to marinado daj dobro ožeto solato in jo pu-

sti prevreti. Zdaj dodaj še toliko iztisnjene soka, da bo dovolj slano, pusti še enkrat prevreti in takoj napolni v kozarce. Pri tem pazi, da bo tekočina segala tako visoko kot solata in jo bo čez in čez pokrivala plast olja. Še vroče kozarce dobro zaveži in shrani na hladnem.

nik nima časa prepisovati rokopisov, ki so nečitljivi, a stavec ne zna čitati.

8. Zaporedni listi rokopisa morajo biti označeni s tekočimi številkami, najboljše v desnem gornjem kotu.
9. Rokopis naj ima naslov in podpis tak, kakršnega je treba tiskati.
10. Pismo uredništvu piši na poseben papir, ne na rokopis; kajti rokopis gre v tiskarno in urednik lahko pozabi pismo odstraniti in ga tiskarna tiska in mora uprava to delo plačati, urednik pa ga pri korekturi šele odstrani.
11. Če se podpišeš pod svoj dopis (rokopis), je to znamenje, da želiš, naj se tiska; če hočeš le skrajšano ali izmišljeno ime (psevdonim), ga napiši pod dopis, urednika pa na posebnem listu obvesti o svojih željah.
12. Na dopise in prispevke brez podpisa, nobeno uredništvo ne polaga nikake pozornosti in gredo brezpogojno v koš.
13. Če pošlješ z dopisom tudi sliko, vedi, da je treba zanjo naročiti kliše, ki stane po velikosti od 40 din do 100 din in moraš ti račun poravnati.
14. Pošlji rokopis pravočasno; zato poglej v časopis (stalna rubrika ob izdajatelju, uredništvu, upravi, tiskarni), kdaj je sklep uredništva!
15. Rokopisov, ki niso sprejeti v list, nobeno uredništvo ne vrača.
16. Ko pošlješ svoj prispevek, vprašaj na pošti, koliko je treba frankirati, da uredništvo ne bo plačevalo kazni za pretežno pismo.
17. Ravnaj se po teh navodilih in ostani zvesta sodelavka pri svojem listu.

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna ← **LJUBLJANA**
zavarovalnica ↓ **Miklošičeva 19**

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici.

Izkušena gospodinja:

Mil sem poskusila dosti
Vendar do spoznanja sem
prišla,
Da najboljše vse lastnosti
Zlatorog terpentini ima.

